

**KOHTUTE HALDAMISE NÕUKOJA
KOLMEKÜMNE KAHEKSANDA ISTUNGI
PROTOKOLL**

Otepääl

11.-12. detsembril 2008

**Kohalviibijad
KHNi liikmed:**

Märt Rask, Riigikohtu esimees, kohtute haldamise nõukoja esimees
Tambet Tampuu, riigikohtunik
Ivo Pilving, Tallinna Ringkonnakohtu kohtunik
Andra Pärsimägi, Tartu Ringkonnakohtu kohtunik
Meelis Eerik, Harju Maakohtu kohtunik
Tiina Pappel, Tallinna Halduskohtu kohtunik
Norman Aas, riigi peaprokurör
Henn Jöks, riigikohtunik, asendusliige
Urmas Reinola, Tallinna Ringkonnakohtu kohtunik, asendusliige
Kersti Kerstna-Vaks, Tartu Maakohtu kohtunik, asendusliige
Indrek Teder, õiguskantsler (12. detsembril 2008)
Nele Parrest, õiguskantsleri nõunik (12. detsembril 2008)

Teised osalejad:

Donald Kiidjärv, Tartu Maakohtu esimees
Rubo Kikerpill, Pärnu Maakohtu esimees
Mari -Liis Lipstok, Riigikohtu esimehe abi
Marko Aavik, Justiitsministeeriumi asekanstler (11. detsembril 2008)
Maris Järv, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna õigusloome ja arenduse talituse juhataja
Maire Jürima, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna õigusloome ja arenduse talituse referent (11. detsembril 2008)
Taivo Kitsing, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna õigusloome ja arenduse talituse nõunik (11. detsembril 2008)
Timo Ligi, Justiitsministeeriumi lepinguline konsultant (11. detsembril 2008)
Kristel Laurson, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna järelevalve ja õigusteeninduse referent

Juhatas:

Märt Rask, Riigikohtu esimees, kohtute haldamise nõukoja esimees

Protokollis:

Kristel Laurson, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna järelevalve ja õigusteeninduse referent

Algus 11. detsembril 2008 kell 11.00

Lõpp 12. detsembril 2008 kell 11.25

Päevakord:

1. Istungi avamine, päevakorra kinnitamine, eelmise istungi protokollki kinnitamine / allkirjastamine;
2. Koormuspunktide projekti ülevaade ja kinnitamine;
3. I ja II astme kohtute 2009.a eelarve;
4. Ülevaade kohtuametnike rahulolu-uuringust;
5. E-Toimiku, kohtuistungite salvestamise ja teiste IT-projektide ülevaade ja tegevuskava;
6. JM määruse „Maa-, haldus- ja ringkonnakohtu kohtunike arv ja jagunemine kohtumajade vahel“ muutmise;
7. Informatsioon vabade kohtunikukohtade täitmisest 2009. aastal;
8. Nõusoleku andmine Riigikohtu kodukorra muutmisele;
9. Kohtunike personaalse menetlusstatistika avaldamisest ja suhtlemisest meediaga;
10. Muud teemad (KHNi ettevalmistamise kord, info Justiitsministeeriumilt);
11. Kohtute seaduse eelnõu arutelu

11. detsember 2008

1. Istungi avamine, päevakorra kinnitamine, eelmise istungi protokolli kinnitamine / allkirjastamine

Tampuu – kas poleks mõistlik määratleda päevakorras ära, millistes punktides me teeme hääletuse. Siis oleks see eelnevalt teada ja me saaksime vastavalt sellele otsustada. Ma ei näe tänases päevakorras pea praktiliselt ühtegi küsimust, kus hääletada peale kohtunike arvu.

Rask – Riigikohtu kodukorra heakskiit on ka hääletuskoht. Kas oled nõus, et see küsimus jääb töökorras lahendada?

Tampuu – kodukorra järgi peab meil kaks nädalat enne istungit olema päevakord ja materjalid. Pragu ei ole seda järgitud, aga võib-olla polegi midagi katki, kui me neis küsimustes hääletust ei tee. Kahe nädala printsiipi peaks arvestama hääletust nõudvates asjades.

Rask – kõik, kes kohtute haldamise nõukoda ette valmistavad, püüavad lähtuda kahe nädala printsiibist. Aga kui see on probleem, siis me võime lülitada päevakorra lõppu muude teemade alla KHNI ettevalmistamise küsimused.

KHNI kõik liikmed on nõus muude teemade all käsitlema KHNI ettevalmistamist. Teema päevakorda lülitatud.

Eelmise istungi protokolli kinnitamine.

KHNI liikmetel parandusi, täiendusi ei ole, protokoll on kinnitatud.

2. Koormuspunktide projekti ülevaade ja kinnitamine

Koormuspunktide
põhimõtted

Ligi – osaliselt kattub jutt eelmise korra omaga. Jätan sisuliseks aruteluks rohkem aega, seetõttu ei ole pildiga ettekannet.

Ette on valmistatud võimalik otsuse projekt, mille KHNI liikmed võiksid läbi arutada – kas olla nendes punktides märgitud otsuste poolt või vastu.

Esimene – kas haldusasja koormuspunktid on vastuvõtmiseks sobivad ja kas KHN soovib neid sisuliselt arutada. Eelmisel istungil leiti, et justiitsministeerium peaks tulema siia tagasi kõikide koormuspunktide põhimõtetega – nii tsiviili, kriminaali kui halduse omadega. Sel hetkel oli lootus, et põhimõtted saab sel aastal juba töögruppides heaks kiita. Paraku see nii ei läinud, tsiviili ja kriminaali gruppidel võtab lõpulejõudmine veel aega kolmveerand aastat kuni aasta.

Haldusasjade koormuspunktide eraldi heakskiitmine on vajalik, et see ei jääks kuskile seisma. Halduskohtud on organisatsiooniliselt eraldiseisvad, seal saab rakendada hakata ka siis kui maakohtutes ei ole veel rakendatud. Inimestel tekiks ka nägemus, kuidas neid rakendatakse, tekib praktika.

Haldusasjade puhul on viis küsimust, mille osas tuleb täiendavad analüüsid läbi viia. See on ka teistes töögruppides tavapärase praktika. Parandused ei kao kunagi ära – muutuvad seadused, kohtute töökorraldused jne. Lahtiste küsimuste olemasolu ei ole probleemiks, vaid annab signaali teistele töögruppidele, et näha, kuidas on võimalik koormuspunkte rakendada.

Metoodika põhineb kümnepunktisel skaalal, kus on ajamäärang, lisaks erinevad tegurid, mis mõjutavad lahendamise aega – koefitsiendid. Kui punktid ja koefitsiendid on paigas, siis leidis halduse töögrupp, et 2007 aasta töökoormuse saab optimaalsena arvesse võtta. Eesmärk on jõuda punktipõhisest skaalast ajaskaalani. Selliselt jagatud tabel tekkiski. KHN peaks andma hinnangu, kas see töö sobib või mitte ja kui ei sobi, siis juhendama, mida teisiti teha.

KHN võiks anda selge signaali, et metoodilise vahendina on spetsialiseerumisplaan kasutatav, kas tsiviilasjade olemuse põhimõtted sobivad või ei sobi. Näidisplaan on olemas Tartu mnt kohtumajas. See ongi vaid näidiseks, sest ei ole võimalik, et vaid üks kohtumaja hakkab spetsialiseeruma.

Ma loodan ise, et ankeete täidetakse väga usinasti.

Rask – mis vajadus eksisteerib ennekõike järgmise aasta jooksul spetsialiseerumises? Kas on veel mõni eesmärk, miks haldusasjade koormuspunktid on tingimata vaja ära kinnitada?

Ligi – üks on spetsialiseerumine. Lisaks on koormuspunktidega seotud ka kohtunike hirmud. Tahame ära näidata, et koormuspunktide järgi on võimalik analüüsida.

Pilving – mis otsuseid nende alusel on plaanis tegema hakata?

Ligi – otsustama ei pruugigi hakata, aga peaks tekkima nullpunkt, kust alates hakkab statistika täpsemaks minema. Tahame võtta asja kaalu statistikas arvesse.

Pappel – töögrupp arvas, et tuleks teha ka nende põhimõtete järelhindamine. Kas neid haldusasjade koormuspunkte saab pidada lõplikeks?

Ligi – lõplikeks, mis kehtiksid siit alates aegade lõpuni, ei saagi teha. Järelhinnang on viiele küsimusele. Punktid on praegusel kujul võimalik heaks kiita. Kui viis küsimust on õhus, eti tähenda see, et põhimõtted tervikuna kasutuskõlbmatud oleksid. Küsimusi tekib vee, ma olen selles kindel. See ei takista aga põhimõtete kasutamist. Ka teistes riikides on põhimõtted, mida pidevalt täpsustatakse.

Pappel – kas aasta pärast kokku tulles tuleb statistika ümber hinnata kui koormuspunktide osas on teisele arvamusele jõutud?

Ligi – nende alusel saaks täpsema statistika kui see, mis meil praegu on.

Jöks – eelmine kord arutasime heakskiitu, nüüd kinnitamist. Kas ise näete sisulist vahet? Kas poleks täpsem seda, mida täna tegema hakatakse, nimetada heakskiiduks ja soovituseks kohtute kasutama hakata.

Ligi – sisulist vahet ei näe. Sisu on jäänud samaks. Võib olla heakskiit oleks sõna otseses mõttes parem.

Kiidjärv – kuidas halduskohtunikud jõudsid sellisele seisukohale, et üks punkt võrdub nelja töötunniga ja tsiviili omad jõudsid seisukohale, et nende punkt on 45 minutit?

Tsiviilil ja kriminaalil on erinevad lähenemised. Kuidas need kõik kolm omavahel sõltuvusse panakse?

Ligi – põhimõtted on vaja viia tunnipõhiseks selleks, et need oleksid võrreldavad. Haldusasjade ajahinnangus leiti, et 2007 aasta ja 2008 I poolaasta koormus on olnud optimaalne. Ma arutasin kokku kõikide kohtunike poolt nendel perioodidel kogutud punktid nende asjade eest, panin kõrval töötatud aja (kõik tööol olevad kohtunikud kaheksatunnise tööpäevaga) ja jõudsin nelja tunnini. Haldusasjade ja tsiviilasjade vahe on loogiline kui arvestada kui palju lahendavad halduskohtunikud asju ja palju tsiviilikohtunikud.

Skaalad on erinevate liikide jaoks. Tsiviilasjade töögrupis on ankeete kogunenud suhteliselt vähe, et nende pinnalt väga põhjanevaid järeldusi teha. Kriminaalis on ankeete täidetud rohkem. Kuna tsiviilis oli ankeete vähem, pakkusin seal töögrupis välja haldusasjade arvutamise valemi, millega jõudsimegi 45 minutini.

Ma ei saa öelda, et see kõik peab paika, mina pakkusin välja vaid valemi. Kuna need põhimõtted ei ole tõenäoliselt paikapidavad, siis töötame nende teemadega edasi. Asjad on vaja taandada ajale, et saaks võrrelda ja mõõta.

Eerik – kas haldusasjade töögrupis koormuspunktide liikide ja aja suhtes on konsensus? Kas sa näed ohtu, et eraldi halduspunktide ja tsiviili ja kriminaali kinnitamise ajal hakatakse kinnitamise asemel võrdlema?

Ligi – sellisel kujul kiideti tabel heaks septembris ning kohe leiti kolm punkti, mille suhtes tuleb teha järelhindamine. Kahe nädala eest leiti veel kaks küsimust, mille puhul peaks järelhindamise tegema. Kaks Villem Lapimaa tõstatatud küsimust on materjalis sees. Konsensus peab olema selles, et leppime kokku, mismoodi edasi minna.

Põhimõtted on igal juhul üldistatud ja põhinevad keskmistel aegadel. Kindlasti ei ole võimalik kõiki maksuotsused saabumisest alates ära lahendada 40 tunni jooksul. See on üldistus ja igasugune üldistus on kokkulepe

Kerstna-Vaks – kui KHN kiidab peaks täna halduse punktid eraldi tsiviilist ja kriminaalist, siis kas ei või tekkida probleeme mitmete asjadega – nt õigusabimäärustega, kus halduskohtul kulub määruse kinnitamiseks neli tundi, tsiviilis 45 minutit?

Ligi – küsimused on menetlusspetsiifilised. Kriminaalis on aluseks episoodide ja isikute arvud. Lahendi liik on arvesse võetud haldusasjas, kriminaalis ja tsiviilis siiani ei ole. Puhtmenetluslikult on võimalik lahendada asi otsusega või tagaseljaotsusega ja me ei taha kohtunikku suunata ühte või teist tegema.

Haldusasjades on otsused ka pikemad, kas see on põhjendatud või mitte, pole oluline, aga nii on. Tsiviilis lahendatakse palju asju tagaseljaotsusega.

Pärsimägi – kui on üks riigi õigusabi seadus ja seda rakendavad kõik, siis kuidas saab olla erinev aeg. Kas ma sain õigesti aru, et võeti kõik asjad ja jagati kohtunike arvu ja töötundidega halduse tarbeks? Ja sama tsiviiliga?

Ligi – halduses jah, tsiviilis sellisel kujul sellist arvutust heaks kiita ei saa.

Pärsimägi – halduses viis õigele tulemusele, tsiviilis mitte?

Kerstna-Vaks – täpselt.

Tampuu – mis on optimaalne? Tsiiviilis ja kriminaalis? Või on seal liiga suur või liiga väike koormus ja kas halduskohtunikel on ka liiga suur või liiga väike koormus?

Ligi – ma ei tea, kas haldusasjade lahendamine võtab kolm korda rohkem aega, seetõttu ei oska ma seda hinnata. Ma ei tea, kas kriminaalasjad on optimaalsed, loodan, et ankeedid viivad meid sellele teadmisele lähemale. Tsiiviilasjades on maakohtute see erinevus väga suurel. Haldusasjade osas oli tegu töögrupi otsusega.

Tampuu – meetodika jagati kaheksatunnise tööpäevaga. Aga kust tuleb teadmine, et halduskohtunik päevas kaheksa tundi tööd teeb?

Ligi – alati on võimalik kohtunikul stopperiga kannul käia ja kontrollida. Samas võivad kohtunikud ka kodus asjadele mõelda. KA 200 tööpäeva aastas on kokkulepe, aasta tööpäevadest on maha võetud puhkused, koolituse päevad, pühad. Kindlasti ei kehti veed 100 % iga asja puhul.

Jöks – kui tsiiviili koormuspunktid on paigas, kas siis on võimalik, et tsiiviilis lahendatakse õigusabi taotlus halduses nelja tunniga, tsiiviilis 45 minutiga? Või siis hakkavad tsiiviilikohtunikud ka neli tundi seda lahendama?

Ligi – ma ei saa välistada, et selline tulemus tulevikus tekib. See oleks signaal haldusasjade töögruupile, et see hinnang ei ole põhjendatud.

Jöks – kui ei muudeta, siis tehakse järeldusi, et ühed kohtunikud lahendavad kauem. Ma arvan, et see probleem laheneb põhimõtete täpsustamise käigus.

Pilving – kuulsime, et halduskohtunikud ei tahtnud ankeete täita. Kas ühtegi ei täidetud?

Ligi – ei täidetud.

Pappel – mina töögrupis ei osalenud. Rääkis Lapimaaga, kes oli töögrupis ja tema ütles, et KHN võiks heaks kiita.

Halduskohtud ei ole ankeete täitnud ja tsiiviilis ei ole ka veel kokkulepet. Seega ei ole paha otsustamine edasi lükata. Täna hakkab mulle üha enam tunduma, et paraku peavad ka halduskohtunikud hakkama ankeete täitma. Edasilükkamine ei põhjustaks mingeid sisulisi muudatusi meie töös. Meie kohtus on juba praegu kohtunikud spetsialiseerunud. Koormuspunktides praegu kokkuleppimine seda oluliselt ei muudaks. Justiitshalduse koormuspunktide osas on Tallinna ja Tartu halduskohtunikel eriarvamused.

Pilving – ma ei toeta mingil juhul täies ulatuses heaks kiitmist, klausliteta. Ei pea heaks ka neid klausleid, mis töögrupp välja tõi.

Mis puudutab asjade liike, siis enam-vähem tundus see tabel adekvaatne. Täiesti arusaamatud on lisakriteeriumid. Miks ainult need asjad mõjutavad ajakriteeriumit? Me võiksime igal ajal mingi eripära leida ja sellele koefitsiendi anda. Palju olulisem tundub mulle tõlgi vajadusest see, mitu taotlust esitatud on – see on võrreldav episoodidega kriminaalis. Kaebajatelt võib tulla väga palju erinevaid taotlusi.

Probleem on see, et ankeete ei täidetud. Ei ole midagi teha, kui kohtunikud ankeete täita ei taha. Aga kinnitada ära seda liiki asjade koormuspunktid, kus andmed koostamiseks on kõige vähem usaldatavad. Kui ankeete ei täideta, tuleb heakskiitmisega oodata seni kuni täiendavalt analüüsitaakse punkte muul viisil.

Panen ette mitte heaks kiita neid tulemusi seni, kuni vähemalt töögrupi poolt tõstatatud küsimused on lahendused leidnud.

Kuna teiste asjadega tulla KHNi ette tagasi aasta pärast, siis pooldan ka seda, et haldusasjade koormuspunktidele antakse heakskiit aasta pärast. Vahepeal püütakse viiele küsimusele vastused leida, võib-olla meelitatakse kohtunikud ankeete täitma.

Ma ei leia, et tehtud töö oleks halb või et ma oleksin paremini osanud teha, aga aeg ei ole minu jaoks küps.

Ligi – kõikides töögruppides sai sissejuhatuseks täidetud keskmisest ajast lähtuvad ankeedid. Tõlgi vajadus on esimeses ja teises astmes erinev.

Käisin isiklikult mõlemas halduskohtus kohal. Tartu omad ütlesid, et nemad võtavad vastu sellise otsuse nagu Tallinn. Tallinnas otsustasid kohtunikud, et nemad ankeete täitma ei hakka, 2007 aasta koormus oli optimaalne. Ma ei näe ühtegi võimalust, kust tuleb alge ankeete täitma hakata.

Eerik – tsiiviilis töögrupis konsensust ei olnud. Mina ei ole halduskohtunik, ma ei oska nende koormust hinnata. Kui loodud komisjon on leidnud, et see on õige ja nii võiks olla, siis ma seda otsust aktsepteerin. Probleem võib tekkida sellest, kui hääletaksin haldusasjade eraldamise otsustamise poolt. Siis võib tekkida oht, et kogu süsteem lendab vastu taevast. Riigi õigusabi lahendamine nelja tunniga halduskohtuniku poolt ei saa olla erinev tsiiviilikohtuniku poolt. See tekitab probleemi ja ohu, et hiljem ei jõuta ei tsiiviilasjades ega kriminaalasjades ajalise arvestuse kokkuleppele.

Aavik – koormuspunktide asi on see, mis ei saa kunagi valmis. Ei saa ka siis valmis, kui KHN selle heaks kiidab. Muutuvad menetlusseadustikud, muutuvad kohtuniku abistavad infrastruktuurid. Valemite süsteemi tuleb kogu aeg jälgida ja parandada. See süsteem toimib ainult siis, kui kohtuni-

kud leiavad, et see on aluseks. Meie saame statistikat ka muul alusel teha. Haldusele heakskiidu andmisel saavad tuge ka kriminaali ja tsiviili töö. Heakskiit ei takista töögruppidevahelist suhtlemist.

Kerstna-Vaks – KHN võiks otsustada, et võiks teha pilootprojekti halduskohtus. Niipea kui heakskiit antakse, tekivad riigi õigusabi ja ekspertiisi probleemid. MA arvan, et tuleb anda mingisugune juhus, kuidas tagada nende ühtlustamine.

Tampuu – toetan eelnevat ettepanekut ja tunnustan omalt poolt – tööd on tehtud. KHN võiks soovitada kohtutele, et nad võiksid neid proportsioone kasutada, aga üldiseks statistikaks ja töökoormuseks need ei sobi. Me võime teha katse riigi õigusabi määramiseks, aga sellisena nagu praegu, ei ole see õige.

Pärsimägi – ma ei saa nõus olla sellega, et kõikide halduskohtunike koormus oli optimaalne. Mis KHNi heakskiidust sõltub?

Rask – sellest ei sõltu mitte midagi. Rakendamine või mitterakendamine ei sõltu meist. Kuna see asi on KHNi poolt tõstatatud, on see KHNi initsiatiivil tehtud.

Täpsustatud statistika meetodika väljatöötamisel tuleb jõuda selleni, et on paigas, kui tihti neid läbi vaadatakse. Näiteks aasta – selle jooksul kogunevad arvamused ja need saab läbi arutada.

Kui kohtunikud sellesse ei usu, ega hakka usaldama, siis ei saa üldse midagi teha. Kohtunikukonna rõhuv osa peab tunnistama selle ausaks ja õiglaseks kriteeriumiks. Muud kriteeriumi kui aeg ma seal ei näe. Muudes riikides viiakse see aeg rahani, mille alusel saab arvestusi teha.

Midagi tuleb aluseks võtta ja sealt edasi tuleb hakata seda läbi vaatama. Peab jõudma selleni, et erinevad menetluskorrad on ajaliselt ja rahaliselt võrreldavad.

Minu ettepanek on võtta seisukoht esimese küsimuse osas: kas haldusasjade koormuspunktid eraldada?

Poolt: 4

Vastu: 2

Erapooletuid: 1

OTSUS: haldusasjade koormuspunktid on eraldatud tsiviil- ja kriminaalasjade koormuspunktidest.

Rask – kas otsustada pilootprojekt sellises sõnastuses „halduskohtutel osaleda pilootprojekti aasta jooksul täpsustades ja täiendades koormuspunktide statistikat“.

Aavik – jah, nii see oligi mõeldud.

Rask – kas sellise formuleeringuga ollakse nõus?

KHNi liikmetel vastuväiteid ei ole.

Rask – nüüd on veel kriminaal ja tsiviil

Aavik – tsiviil- ja haldusasjade puhul oleks võib-olla edasise töö huvides kui iga kohus üritaks rakendada näidistööjaotusplaani. Timo on valmis aitama neid kokku panna. Iga maakohus võiks valida, milline kohtumaja piloodis osaleb.

Tampuu – selliseid tööjaotusplaanide võiks siiski halduskohtutele soovitada.

Pappel – meil on need olemas.

Ligi – Tallinna Halduskohtul on suurepärane tööjaotus.

Rask – panen hääletusele üldkohtutele näidistööjaotusplaani rakendamist pilootprojektina aastal 2009.

Poolt: 7

Vastu: 0

Erapooletuid: 0.

OTSUS: 2009 aastal üldkohtutel rakendada pilootprojektina näidistööjaotusplaani.

3. I ja II astme kohtute 2009.a eelarve

2009 eelarve

Kitsing – juba nädalaga on tekkinud muutused teile varem saadetud tabelisse.

Rask – kui palju on see vastuvõetud eelarve erinev taotlusest? Kui erinevus väga suureks läheb, siis kas suudate prognoosida, millal Eesti Vabariigis õigusemõistmine seiskub?

Aavik – ei, seda me ei saa prognoosida.

Kitsing – väga palju ei muutunudki. 90 % ulatuses said ka lisataotlused rahuldatud. 2009 aasta pidi algselt olema kohtute aasta. Nägime vaeva, et rahastamist suurendada. Kui saime rahandusministeeriumisse taotluse esitada, läks natuke aega mööda ja tuli aprilli säästueelarve. Vahe oli 90 miljonit krooni. Tahtsime kohtute eelarve viia 500 miljoni kroonini, milles 30 miljonit moodustab kohtunike töötasu.

Kikerpill – mis on tabelis nähtav miinus 62 % info- ja kommunikatsioonikulu?

Kitsing – need on it-kulud.

Aavik – kevadel hakkasime rääkima mustemast stsenaariumist, vahepeal olid kiired, et ei tule must stsenaarium. Nüüd on jälle mustad pilved kogunema hakanud järgmise ja ka ülejärgmise aasta eelarve kohale. Ma ei julge lubada, et järgmisel aastal lisaeelarvet ei tule.

Rask – kas olete arutanud protsendi muutust SKP-sse? Kohtute eelarve peaks olema protsent a) eelarvest ja b) SKPst. Poliitilistest jõududest ei lähe keegi täna seda teed, et selle asutuse eelarve ei tohi langeda alla teatud piiri. Ametkonnad võiksid ise ette valmistada platvormi ja öelda, et kui summa langeb alla selle, siis jääb see funktsioon täitmata.

KHNI seisukoht: KHN võtab esitatud informatsiooni teadmiseks.

4. Ülevaade kohtuametnike rahulolu-uuringust

Kohtuametnike
rahulolu 2008

Rask – miks 295 inimest alustas ja 199 enne lõpetamist katkestas? Teiseks – vaid 27,63 % on enast identifitseerinud, ülejäänud püüdsid jääda anonüümseks.

Jürima – ma arvan, et koostasin liiga pika ankeedi. Tahtsin vastust liiga paljudele küsimustele. Tulevikus teen teistmoodi.

Rask – kas 96 vastajat kajastab üldse kohtutes valitsevat mentaalsust? Kas me oleme sellise tulemusega rahul? Kas seda saab võtta suuremate plaanide tegemisel arvesse? Tulemuse saame vastavalt sellele, mida mõeldame. Kas vastanud grupp ei võiks olla just see, kes tegelikult asjaga rahul on?

Jürima – me peame mõtlemisel millestki lähtuma. Me ei sa arvestada inimesega, kes oma arvamust ei avalda. Lähtepunktiks on hea, et meil selline materjal on. Me vähemalt teame, mida vaja on, see on selgelt välja toodud. See ei pretendeeri absoluutsele tõe, aga kuskile me peame alustama.

Pärsimägi – palju meil üldse ametnikke on?

Jürima – potentsiaalseid vastajaid oli umbes 600.

Pärsimägi – kes on see juht, keda küsitluses silmas peeti?

Jürima – kantselei juhatajad, kohtudirektorid.

Pärsimägi – kas küsimusi koostöö kohta kohtunikuga ei olnud?

Jürima – ei olnud.

Pärsimägi – kas küsisite midagi ka nende tegevuse eesmärgi või missiooni kohta?

Jürima – ei küsinud.

Pappel – kas konsultandid ei vastanud?

Jürima – vastasid.

Pappel – aga neid juhib kohtunik.

Kikerpill – kas teile küsitluse läbiviimisel oli üllatusi?

Jürima – mulle ei olnud ka tulemused üllatavad. Oli vaid see, et vastanute hulk ei pea oma töökoormust liiga suureks. Meie olime siiani teadnud, et koormused ületavad kõikvõimalikud tasemed.

Pappel – kas kohtute lõikes saab erinevusi välja tuua?

Jürima – saab, aga ma ei toonud neid välja. Oli ka isiklike pöördumisi, inetuid ütlemisi, ka need jätsin välja. Anonüümsete vastajate ettepanekuid ma ka ei arvestanud. Analüüsis arvestasin, aga edasise tegevuse käigus enam mitte. Kui inimene teeb konkreetse ettepaneku, siis peaks ta ennast ka tutvustama.

Rask – see uuring on tõsine samm organisatsioonikultuuri analüüsimisel, siis tekivad küsimused – miks ollakse rahul, aga kaadrivoolavus on suur. Miks tööga ollakse rahul, aga palgaga rahul ei ol-
da?

Mul on ettepanek, et KHN võtab selle teadmiseks. Siit saab metoodikat edasi arendada. Ma usun, et ainult minus ei tekkinud kahtlus uuringu representatiivsuses. Kui vaadata vanuseliselt, siis loomulikult tahavad noored rohkem koosviibimisi, vanemad töökoosolekuid.

Karjäärivõimaluse puudumise määrab ära kohtu spetsiifika. Konsultandil või sekretäril on võimalik kohtumajade vahel liikuda, aga see pole karjäär.

Mida küsid, seda saad ka vastuseks. Ilmselt konkreetselt sellist metoodikat kasutada ei saa. Kui uuringuid edasi teha, siis tulevikus saab ka põhimõttelisi vastuseid, millega saab juba midagi ka ette võtta.

Jürima – nõus. Ühe uuringu põhjal ei saagi midagi ette võtta. Tuleb võrrelda järgmistega.

KHNI seisukoht: KHN võtab uuringu tulemused teadmiseks ja soovib teemaga edasi tegeleda.

5. E-Toimiku, kohtuistungite salvestamise ja teiste IT-projektide ülevaade ja tegevuskaava

Aavik – e-toimiku teema oleks mõistlik lükata mõne järgmise KHNI päevakorda. Eesmärk oli sellest rakendamisel rääkida, aga see pole veel rakendunud. Loodetavasti järgmisel nädalavahetusel kriminaalis rakendub. Väärteomenetluses on see määramata, kuna politsei esindajad pole veel valmis seda niipea rakendama. Justiitsministeeriumi infosüsteemid on valmis.

Rask – e-toimik pidi rakenduma 1. juulil, seejärel novembris, nüüd järgmisel nädalavahetusel. Kas see on jõuludega seotud?

Aavik – loodan, et on heas mõttes jõuludega seotud. Iga it-süsteemi rakendamine toob kaasa probleeme ja häireid ja võib-olla ka takistusi. Sellisel juhul on hea, kui rakendamine jääb rahulikemale jõuluajale.

Rask – tuleme nende teemade juurde siis tagasi, kui need on uuesti aktuaalsed. Meie ei saa protsessile rohkem kaasa aidata kui meie hulgas on inimesi, kes kuuluvad erinevatesse juhtrühmadesse.

2009 IKT projektid

Kitsing – järgmiseks aastaks on planeeritud arendada 10 miljoni krooni ulatuses. Siis laheneb ka personaliprobleem läbi automatiseerimise.

Pappel – kas salvestis asendaks protokollid täiel määral?

Kitsing – ei. Kriminaalis on mõistlik kogu istung salvestada, tsiviilis on targem teha kokkuvõtteid ja neid salvestada.

Pappel – menetlusseadustiku järgi peaks kohtunike kokkuvõtteid tegema.

Kitsing – seda ei pea tegema, see on võimalus.

Pappel – võimalik, et menetlusosalised soovivad, et kogu salvestus kirjutataks protokolliks. Meil on siiani salvestused ümber löödud.

Aavik – tsiviilkohtumenetluse muudatusega viidi sisse protokollimise muudatused. Nendes menetlustes kantakse kohtunike kokkuvõtteid protokollile. Ka salvestatud protokollid salvestatakse kohtunike kokkuvõtteid. Kriminaalis on erinevad põhimõtted, üldmenetlustes salvestatakse kogu istung.

Pappel – salvestis jääb täiendava tõendina?

Aavik – tsiviilis ja halduses võib ta jääda ka ainsaks protokolliks, see tuleb menetlusosalistele kättesaadavaks teha.

Rask – kui palju muudab see kohtunike tööd? Mullal vabastab see kohtunike ja kohtu personali vabaks nendest töödest, mida võib teha masin? Keegi ei vabasta kohtunikke otsustamisest. Kui talle tuleb täiendav ülesanne kokkuvõtteid teha, siis kas on kaardistatud valmisolek kohtutes? Valmisolek peab olema igas kohtunikus ja igas kohtus.

Kas on mõeldud sellele, et iga uus projekt tekitab passiivse vastuseisu? Keegi ei ütle midagi, aga on passiivselt vastuseisus.

Kitsing – meil on pioneerid olemas. Efekt on see, et see peaks töökoormust vähendama. Protokolle ei pea enam tegema ja protokollid on autentsemad.

Rask – kas teil on olemas ettekujutus, palju on kohtujuhte, sekretäre, kohtunikke, kes hirmsasti tahaksid kõiki neid projekte kohe rakendada hakata?

Aavik – sünkroontõlget tahetakse rohkem. Salvestustehnika kohta ei oska öelda.

Kitsing – varasemate pilootidega on mingi pilt juba tekkinud. On küsitatud istungisekretäre, advokaate, prokuröre.

Aavik – salvestamine teeb väga palju protseduure lihtsamaks. Harju Maakohtust on sünkroontõlke osas väga palju positiivseid kogemusi. Kohtunikud, kes seda kasutama hakkavad, leiavad, et see on hea ja vajalik. Tsviilkohtumenetluses võib kohtunik jätta istungisekretäri kabinetti muid tähtsaid töid tegema.

Pilving – eelmise KHNi ajal olin Saksamaal kohtus ja jälgisin, kuidas salvestamine käib. Salvestus on väga lakooniline – vaid taotlused. Menetlusosaliste seisukohtade jäädvustamise ti toimu. Kas me oleme kindlad, et Riigikohus aktsepteerib sellisel kujul protokoll/salvestust? Kas see vastab nõuetele, kui mingil määral nõutakse osaliste väidetest kokkuvõtete tegemist? Alguses on see kindlasti asja venitav, pooled soovivad kindlasti kokkuvõtteid iga paari lause tagant. Siin oleks vaja koolituse ja diskussiooniga kokkuleppeid, milline hakkab protokoll praktiliselt välja nägema. Kas koolitustele on mõeldud? Ka kohtunike koolitustele, mitte vaid istungisekretäridele?

Kitsing – jah, me oleme sellele mõelnud. Menetlusosaliste väited võib ka salvestada, siis peab indekseerima, kus on kohtuniku kokkuvõtted.

Pilving – see nõuab praktilist harjutamist, et kõik kohtunikud sellele tasemele viia.

Kitsing – istungisekretär ei pea peale salvestist tegema veel päeva jagu stenogrammi. Kui menetlusosaline soovib stenogrammi, siis maksab ta selle kinni. Muidu tehakse siis, kui II aste seda nõuab.

Pärsimägi - § 343 ütleb, et vastuväidet on võimalik tuvastada vaid protokoll kande alusel. Praegu on TsMS alusel õigus protokoll saada, uues kohustus talle saata.

Aavik – hetkel on toimikut võimalik pidada elektrooniliselt või paberil. Hetkel kui seda praktikat jätkata, tuleb paberil protokoll ikkagi teha. Vahe on selles, et kohtunik läheb diktofoniga istungile ja pärast sekretär kirjutab poole tunniga kolmetunnise istungi. Vastuväited lahendatakse diktofonis.

Kerstna-Vaks – ma olen Taanis näinud, kuidas diktofoniga istungeid peetakse, keegi ei vaidle. Aga neil on see harjumus juba sees.

Kui mõni advokaadibüroo muretseks seadmed, siis kas me võiksime hommepäev videoistungeid pidada, et mitte kuulda advokaatide hädaldamist, et kella kümneks peab istungile jõudma?

Kitsing – hommepäev veel ei saa. Selle projektiga ei tegele me esmajärjekorras.

Aavik – see ei ole päris uus mõte. Järgmine samm peaks olema minu poolt selline, et advokatuuri-ga rääkida. Advokatuur võiks küll endale sellise saali välja ehitada. Kui ruum on olemas, ei oleks vahet, kas teha videosild vanglaga või advokaadibürooga. Ma pigem arvan, et nad on selle poolt.

Kerstna-Vaks – kas sünkroontõlkijad saavad sama palka kui teised tõlgid või rohkem?

Kitsing – ma ei tea palju nad palka saavad. Ma eeldan, et nad ei saa rohkem. Nad saavad selle praktikaga hakkama, tõlkidele endale ei meeldi hõikuda saalis. Neile meeldib see kuubik – nad näevad kõike.

Gontšarov – Harju Maakohtus nägin ma nii professionaalset tõlkimist – tõlk jõudis tõlkida kiiremini kui otsust ette loeti.

Tampuu – kuidas need elektroonilised protokollid füüsiliselt toimiku juures on?

Kitsing – nad salvestatakse eraldi serverisse. Kui protsessiosaline lähen veebikeskkonda ja ennast autendib, saab ta faili alla laadida. Teine võimalus on kohtu kantseleis tasu eest plaadile või mälu-pulgale. Me ei tahaks eriti kohtukantseleidesse kuulamisbokse teha. Toimiku vahel protokoll ei ole.

Aas – kes sellele salvetusele ligi pääseb? Rootsisis ei saa advokaadid plaatidel tunnistajate ütlusi, saavad vaid kohtus kuulata, et lekkima ei hakkaks.

Ma saan aru, et siin on otsustamise koht – kui ei saa muudmoodi ligi, tuleb kohtusse kuulamissaal ehitada.

Kitsing – saame teha lahenduse, et isik ei saa alla laadida vaid ainult kuulata.

Rask – edu teile, ei oskagi muud öelda.

KHNi seisukoht: KHN võtab info teadmiseks ja jälgib huviga projektide ellurakendamist.

6. JM määruse „Maa-, haldus- ja ringkonnakohtu kohtunike arv ja jagunemine kohtumajade vahel“ muutmise

JM määruse muutmise

Seletuskiri

Gontšarov – üldkogu hääletas niimoodi. Minu kui kohtu esimehe ettekujutuse järgi oleks pidanud hoopis rohkem inimesi olema Narvas ja tegelema kriminaaliga, aga paraku ei võimaldanud ringkonnakohtu likvideerimise protseduur langetada otsuseid, mis oleks olnud vastuolus uute kohtunike sooviavaldustega.

Praeguseks ajaks on selgelt tõusnud kriminaalmenetluste arv ja kriminaalasjade arv, eriti katastroofiliseks võiks pidada väärteoasju, mis on eelmise aastaga võrreldes 2,5 korda tõusnud. Üks kohtunik andis nõusoleku spetsialiseeruda kriminaal- ja väärteoasjade lahendamisele. Kohtla-Järve on meil kriminaalasjade ja Jõhvi tsiviilasjade maja. Kohtunik andis nõusoleku asuda tööle Kohtla-Järvele. Ühtlasi olid Anne Palmiste ja Eeva Levina nõus saama teiste kohtumajade asju. Üldkogu hääletas ja ringkonnakohtu esimees oli selle otsusega nõus.

Rask – panen hääletusele. Kes on justiitsministri 27.10.2005 määruse nr 47 muutmise poole.

Poolt: 7

Vastu: 0

OTSUS: KHN annab nõusoleku justiitsministri 27.10.2005 määruse nr 47 muutmiseks.

7. Informatsioon vabade kohtunikukohtade täitmisest 2009. aastal

1. märts 2009 tabel

Aavik – õigusemõistmise ametikohtade vähenemine on tegelikult vaid 1 %. Majanduslikku olukorda arvestades on see olematu. Täitmata kohtade raha on eelarve sisse arvestatud, seetõttu ei pea niipalju inimesi enam koondama. Ühe kohtuniku töөлövõtmisega seoses peab koondama 10 istungi-sekretäri või 5 konsultanti. Me ei näe ette ühegi konkursi kuulutamist, kuna me ei tea 2010 aasta eelarvet. 1. märtsi 2009 seisuga on Riigikohtu tabeli põhjal ametis 236 kohtunikku.

Gontšarov – milline on seis 2009 aasta lõpus? Muudatusi on oodata Viru ja Harju Maakohtus. Meil on aasta lõpus puudu neli, Harjus kaheksa inimest. Ma ei tea, kuidas teistes kohtutes pensionile minejatega lood on.

Aavik – umbes 20-l kohtunikul on võimalik järgmisel aastal pensionile minna. Ma ei tea, kas ja palju neist ka tegelikult läheb. Ei tahaks spekuloida. Paljud kohtunikud võivad juba mitu aastat pensionile minna, aga pole läinud.

Rask – meil on mitu kohtunikku, kellel on 30 aastat ametistaaži täis, aga kes on täies tööjõus ega taha ära minna.

Kohtunike pensioni puhul soovitakse minna indekseerimise juurde - määratakse pension viimasest palgast ja seda enam ümber ei arvutata. Kohtunike aspektist võib tekkida olukord, et keegi enne 68-ks saamist pensionile ei siirdu, See tähendab, et kohtunike kaader vananeb, uusi kohtunikke ei tule ja siis leidub keegi, kes selle vanaduspriiri vaidlustab.

Kui me tahame kohtunikkonda noorendada ja ajaga kaasa käima panna, siis kohtunike kohtade mittetäitmise on vaid üks pool kogu rahanappusest ja sealt tulenevatest ideedest. Meil tuleks mingi seisukoht välja kujundada. Seisukoht ei saa olla tingimusteta justiitsministeeriumi vastu olla.

Ma ei tea, kuidas siit edasi minna, aga vähemalt asekanstler ütleb ausalt välja, et uusi kohtunikke ei võeta. Eks kõik kohtud peavad oma tööd planeerima hakkama.

Aavik – olen sel teemal Harju Maakohtu juhtkonnaga vestelnud. Oleme nende kohtu eelarves seda ka arvestanud, püüdnud järgmisel aastal kompenseerida.

Jõks – kui pärast 1. märtsi 2009 veel kohti vabaneb, siis kas ka nendest ühtegi kohta ei täideta? Ükskõik, palju neid ära läheb?

Aavik – sellele ei oska vastata. Kui selline olukord tekib, tuleb asjad uuesti ümber mõelda. Sel juhul tänane analüüs ei kehti.

Rask – milline on see piirarv, millest alates tuleb konkursse välja kuulutada?

Aavik – kui lahkumine muutub reaalseks, siis tuleb uuesti analüüsida, praegu aga ei kipu kohtunikud pensioneerima.

Kikerpill – kui me nüüd ei kuuluta aasta aega konkursse välja ja ühel hetkel leiame, et see elu meil ei toimi, siis kust me võtame sel hetkel 10-20 kohtunikku juurde? Arvestades ka seda, et kandideerimisest kohtunikuks saamiseni kulub aasta.

Aavik – ka kohtuniku väljavalmimise süsteem vajaks reformimist. Ma ei näe ühtegi põhjendust, miks see peaks aasta aega võtma.

Kui täna konkurss kuulutada, tuleks sinna sada avaldust.

Kerstna-Vaks – aga kuidas suhtuda praeguste kandidaatide õiguspärasesse ootusse kandideerida kohtunikuks?

Rask – praegu on seitse kandidaati, kelle teenistussuhe tuleb lõpetada. Neil pole olnud isegi teoreetilist võimalust kohtunikuks saada.

Aavik – sealt võib tulla vaidlusi ja see oleks väga huvitav vaidlus. Aga vaid sellepärast konkursi välja kuulutada ei ole mõttekas. Kandideerida saab viis aastat.

Gontšarov – seaduse järgi pikendab esimees teenistussuhet peale eksami sooritamist, kui konkursi korraldatud ei ole. Me ei saa neid lihtsalt minna lasta, nad tuleb koondada.

Aavik – neil on süsteemi jaoks hoopis teine väärtus. Kui nad jätkavad konsultandina, võib nende palk olla kõrgem kui teistel. Aga nende väärtus on hoopis teine.

Gontšarov – varem olid nende rahad eelarvevälised. Nüüd on need meie eelarvest. Ja nende palgasid peame teiste arvelt maksma.

Aavik – kui nad on head kandidaadid, siis nad teevadki paremat tööd. Nad teevad sisuliselt kohtuniku tööd.

Pappel – neile ei saa asju jagada, nad ei pea istungeid. Kas me eelistame neid praegustele konsultantidele? Kui mingi kohus eelistab kandidaati, siis kas ministeeriumi aktsepteerib seda?

Aavik – ma ei saa küsimusest aru, mis mõttes aktsepteerib. See on valikute küsimus, kohus peab näitama, millisel eelarverealet see raha võtta.

rask – väga tõsine otsustus. Ausus seda tunnustada on kiiduväärt. Ilmselt oleks tarvis ministril kujundada seisukoht, millest allapoole kohtade mittetäitmisega minna ei saa. Läbi aegade on Eesti kohtusüsteemis olnud 7-10 kohta täitmata. Vanasti sai see 10 kohtuniku raha alla antud. Sinna sisse oli alati arvatud, palju inimesi oli ära ühel või teisel põhjusel. Mina julgeksin välja öelda, et üldise kogemuse alusel võiks KHN asuda seisukohale, et täitmata kohtuniku kohtade arv ei tohiks langeda alla 10 koha, mis ei tohiks muidugi olla ühes kohtus. Kriitilistes piirkondades tuleb kaaluda ühe või kahe koha täitmist ja hoida seda kõike piiri peal.

Aavik – miks mitte sellist põhimõtet võtta, aga ministeeriumi mõte on, et antaks indikatsioon, millise kohtu arvelt kohtuametnikud koondada tuleb. Reserve meile jäänud ei ole.

Rask – see on poliitiliste valikute küsimus, see pole ei Marko ega kantsleri võimuses. See otsus tuleb teha valitsuse tasemel. Öelda, et see on see kriips, mille alla langedes õigusemõistmine enam ei toimi. Siis peaks leidma selle raha mujalt – teedeehitusest või kuskilt. Kui praegu lahendust ei leita, on aasta pärast juba hilja sellest rääkida.

Kas olete nõus, et annate soovitusi ministrile kaaluda eelarve menetluse protsessis vabade kohtuniku kohtade täitmist ning KHN ei pea võimalikuks rohkem vakantseid kohtuniku kohti kohtusüsteemis praeguse töökoormuse juures kui kümne. Kas sellise kokkuvõttega ollakse nõus?

Tampuu – kas kümme on optimaalne?

Rask – kümme on tuletatav sellest, et igal ajahetkel on kümme puudu. Praegu on kümme vakantsi lapsehoolduspuhkusel olijatega.

Aavik – kas te leiate siis, et me peaksime praegu viiele kohale konkursi välja kuulutama?

Rask – valitsus peab tegema põhimõttelisi valikuid. Ei saa edasi minna nii, et kärbime kolm protsenti ja siis veel kolm protsenti. On ka muid võimalusi – tõsta riigilõive niipalju, et asju jääb vähe-maks.

Pappel – siis hoopiski koormus tõuseb, sest tulevad riigi õigusabi asjad.

Kerstna-Vaks – kui rahvale on antud sõnum, et kohus võiks töötada kolme kuuga, siis kuidas te seda praegust koosseisudega ette kujutate?

Rask – seda kasutatakse ikkagi kontekstis statistilise keskmisena, mitte et kõik asjad kolme kuuga lahendatud oleksid.

KHNI seisukoht:

- a) ministril kaaluda eelarve menetluse protsessis vabade kohtuniku kohtade täitmist,
- b) KHN ei pea võimalikuks praeguse töökoormuse juures kohtusüsteemis rohkem vakantseid kohtuniku kohti kui kümne.

8. Nõusoleku andmine Riigikohtu kodukorra muutmisele

Kodukorra muutmine

Rask – meie kohus on seda kahel korral üldkogus arutanud. Seal oli ka üks tõsist diskussiooni tekitanud punkt, mille kohaselt oleks Riigikohtu nõunikel tekkinud õigus avaldada oma arvamus kohtu koosseisuga kui kohus nii otsustab. Riigikohtu üldkogu ei jõudnud selles küsimuses konsensussele. See mõte on ka kohtute seaduse eelnõus koos 14-leheküljelise põhjendusega. Muudatused, mida ette nähakse, on struktuurilist laadi ja tulenevad juba tehtud otsustustest. SA Õiguskeskuse likvideerimine, mille pidulik lõpuaktus on 16. detsembril, mille järel luuakse Riigikohtus vastavad osakonnad.

KHNI liikmed nõusoleku andmise vastu ei ole.

OTSUS: anda nõusolek Riigikohtu kodukorra muudatustele.

Aas – mul on küsimus võimalike korraldatavate ühiskoolituste kohta. Õiguskeskusega oli varem see hea, et nemad esitasid arve, prokuratuur maksis kinni. Riigikohtuga päris nii ei saa.

Rask – siirdeprobleeme on seal palju. Eraldi sihtasutuse puhul oli kõik võimalik, see võis teha koolitusi, kellele tahes. Riigikohtus peab esimees eelarve kasutamise lahti kirjutama ja selle täitmist jälgima. Ma ei tahtnud üle 50 % eelarvest sinna kulutada.

Ma arvan, et tuleb leida erinevad täienduskoolituse vormid. Mul on kahju, et Tartu Ülikool oli esimese hooga valmis vastu võtma kohtunike koolitamise ülesande, tollane rektor isegi propageeris seda, aga see on jäänud soiku.

Tundus, et see ei tahtnud tööle minna.

Jätkame vähemalt kohtunike koolitust samas mahus ja parema kvaliteediga. See küll ei ole kohtu põhikohus.

Aavik – kas te pole kaalunud seda varianti, et kohtunike, advokaatide ja prokuröride koolitusi koos teha. Vajadused on samad.

Rask – koolituse teema on üldse keeruline teema.

Tampuu – koolituste puhul on probleem, et kaob ära midagi, mis toimis ja millega oldi väga rahul. Kuidas järgmised arengud olla võiksid – järsku oleks võimalik haldusleping, kuigi Riigikohtu puhul võib see tunduda natuke naljakas. Aga nõus, et koos koolitamised on vajalikud.

Aas – meil on omaette koolituseplaneerimise süsteem, mingi osa tegime koos kohtunikega. See oli mõlemalt poolt aktsepteeritud koolituse vorm. Sisuliselt ei ole keegi vastu, et teatud koolitustel koos istuda. Nüüd tuleb mõelda, kuidas need kaks eraldiseisvat organisatsiooni ühte tuppä kokku tuua.

Rask – mina arvan, et seda peaks tegema Tartu ülikooli õigusteaduskond. Maksame teaduskonnale, et koolitus läbi viiakse. Olen rääkinud Irene Kulliga, kes on ka mures, kuna algusest peale on asja keeruline tegema hakata.

Aas – neil peaks huvi olema, eriti vaadates kuidas riigieelarveliste kohtade arv langeb.

Tampuu – ühiskoolitused võiksid olla sellised, et igaüks maksab oma osa.

Rask – see oleks sihtotstarbeliselt eraldatud raha. Kes korraldab, kust sisse ostetakse, on teema. Jälle on passiivne vastuseis – keegi vastu ei vaidle, aga midagi ei tee ka.

9. Kohtunike personaalse menetlusstatistika avaldamisest ja suhtlemisest meediaga

Eerik – tõstasin teema seoses Postimehes avaldatud statistikaga, kus olid kirjas kohtunikud nimiselt, edasikaevatud asjade arv, tühistatud asjade arv jne. Minu probleemid sellega seoses on järgmised – oleme KHNI arutanud statistika küsimusi, eelmine kord ka statistika kujundamise meetodikat. Meie arendame süsteemi, mille nimi on KIS. Ajalehes avaldatud statistika pärineb Klubust. Kui me räägime statistika arendamisest ja teeme tööd ja oleme edukad ja siis ühel päeval ilmub Klabu ja teeb 1:0? Minu arvates oli see artikkel kohtunike mainet kahjustav. Seal olev statistika ei olnud täielik ega objektiivne. Ja see viis ajakirjaniku eksiteele.

Mul on kaks küsimust ja ettepanek.

Mis see Klabu on, millisel õiguslikul alusel see töötab ja kas KHNI on selle heaks kiitnud? Kes selle statistika välja andis?

Aavik – Klabu on kohtute infosüsteemieelne infosüsteem, mida ringkonnakohtud kasutavad siiani. Ringkonnakohtud ei ole läinud täielikult üle KISile. Mingi osa tööst toimub Klabus.

Ringkonnakohtud peavad iga aasta lõpus esitama justiitsministeeriumile menetlusstatistikat. Kas kohus teeb seda Klabu põhjal, KISi põhjal või käsitsi lapates, ei ole oluline. Oluline on see, et statistika jõuaks ministeeriumisse. Oluline on see, et see toimiks igal aastal. Statistika õigsuse eest vastutab ringkonnakohus. See, et nad teevad seda Klabu põhjal, on ringkonnakohtu otsustus.

Statistika ei ole ebaobjektiivne, ajakirjanik on ebaobjektiivne. Ajaleht ei kooskõlastanud artiklit meiega, kuigi me seda nõudsim, samuti ei arvestanud kommentaare, mis me statistikaga välja saatsime. Neid järeldusi, mida ajakirjanik tegi, ei oleks saanud nende andmete põhjal teha.

Ajakirjandusse jõudis teema seoses ühe kohtuniku distsiplinaarasjaga. Ajakirjanik küsis ringkonna-kohtul vastava kohtuniku kohta statistika. Seal sai tea teada, et selline statistika on kõikide kohtunike kohta ja mõne kuu pärast tuli selline päring meile ja me pidime seaduse alusel selle ka välja andma. Meie andsime koos enda kommentaaridega.

Kuni meile ei ole konkreetselt tõendatud, et statistika oli vigane, ei saa me seda ebaobjektiivseks pidada. Me ei saa hakata statistika avaldamist piirama.

Eerik – Klabu on siis KISile eelnenud süsteem?

Aavik – jah.

Eerik – kas see töötab siiani?

Aavik – jah.

Pärsimägi – see on parem süsteem kui KIS:

Eerik – kui sellist statistikat veel kogutakse, siis võib tekkida olukord, et ajakirjandus küsib uuesti seda statistikat. Probleem on selles, kas selline statistika kogumine on põhjendatud. Kas tuleks lisada, et see % on kogu lahendatud asjade arvust?

Me oleme siiani rääkinud lahendatud asju kogumis ja kohtute kaupa.

Mis otsustuse me teeme statistika kogumisel, annab signaali nii kohtunikele kui ajakirjandusele.

Kas sellist personaalset statistikat on vaja?

Kui me arendame KISi, siis mis tähendus Klabul tuleviku kontekstis olla võiks?

Aavik – Klabu sulgemine on mõnda aega päevakorral olnud. Kõik sõltub KISi arendamisest. Aga see on kõik jälle raha taga. Esimesel võimalusel paneme kinni.

Aga ma olen nõus sellega, et statistika tuleb panna kõikide asjade konteksti.

Eerik – kokkuvõtteks tahan öelda, et Klabu statistika oli ebaobjektiivne ja ebaõige ja selline olukord tuleks likvideerida.

Rask – katsuks jutu viia helgesse tulevikku. See konkreetne juhtum on õnetu asi, tagasi me seda pöörata enam ei saa.

Teemale lisaks „ja suhtlemine meediaga“ panin mina sija lõppu.

KIS on andmekogu, mis vastab juriidiliselt andmekogule. Klabu kohta passiandmeid ei tea, järelikult seda pole olemas. Samamoodi nagu seal andmeid peetakse, võib pidada millist iganes statistikat. Aga küsimus on selles, kas seda ka välja andma peaks.

Ise suhtlesin noormehega poolteist tundi, mis ilmus järgmisel päeva intervjuuna. Oleks samal päeval ilmunud, ei oleks probleemi olnud, asi oleks selgitatud. Aga järgmisel päeval oli see juba uus teema.

Küsimus – kas sellist personaalstatistikat peaks pidama?

Statistikast oleme KHNis rääkinud vähemalt viimasel kuuel korral.

Pilving – juhtumit tuleb võtta õppetunnina. Vale rõhuasetus on see, kas meil sellist statistikat vaja on. See vajaks rahulikku õiguslikku hinnangut. Tegu on avaliku teabega, samas võib avalik teave olla isikuandmetega. Kui avalikul teabel on isikuandmete tunnused, siis peaks juurdepääsu neile piirama. See on ebapopulaarne – ajakirjandusele andmete mitteandmine, aga meil on nüüd näide, kuidas konkreetse isiku andmed sattuvad ajakirjanduse kätte. Kuidas me ka ei üritaks, tehakse ebaobjektiivseid järeldusi. Selle näite varal kahtlen konkreetsete kohtunike kohta nimeliselt andmete avaldamises ajakirjandusele. Kohtu juhtidele on see vajalik info, aga mitte üldsusele.

Rask – kas seisukoht on see, et ajakirjandusele ei tohiks anda konkreetsete kohtunike kohta andmeid?

Pilving – jah, anda vaid anonüümset statistikat. Juurdepääsupiirangu kaalumise võimalus on ministeeriumil olemas.

Rask – see on tõsine kaalumise küsimus. See peaks olema parlamentaarne otsustus.

Pilving – parlament on andnud oma otsustuse seadusega.

Pappel – minu meelest ei peaks sellised nimelised andmed kohtunike kohta olema avalikkusele kättesaadavad. Üks asi on avaldada üldist statistikat kasvõi kohtute kaupa, kuid kui hakkame avaldama statistikat nimeliselt, tuleb seda taunida.

Saksamaal pidid sellised andmed olema rangelt konfidentsiaalsed. Ei taha väita, et kohtunikud ise ei peaks teadma, palju neil on tühistatud asju.

Meile tulid andmed üllatusena, ringkonnakohus meile neid öelnud ei ole. Need andmed võiks teha kohtunikele teatavaks, et kohtunik saaks ise oma järeldusi teha. Aga mitte, et ajakirjanik saaks teha omad järeldused.

Pilving – seaduses on kirjas, et isikuandmed on mis tahes andmed tuvastatud või tuvastatava füüsilise isiku kohta, sõltumata sellest, millisel kujul või millises vormis need andmed on. Edasi tulevad juba delikaatsed isikuandmed.

Rask – siin peab mõtlema ka sellele, et kui näiteks minister määruse allkirjastab, siis ka seal on tema isikuandmed ja seda ei tohiks avaldada.

Pilving – sellega olen nõus, iga juhtumit tuleb eraldi vaadelda. Aga selle näite varal on juhtum, millest lähtuda.

Kikerpill – tegu on isikuandmetega. Peale sellist artiklit võib tulla kohtusse avaldus, kus on kirjas, et mitte anda seda lahendamiseks sellele ja sellele kohtunikule, kuna ta on halvas nimekirjas.

Rask – kas me piiranguga saavutame parema õigusemõistmise?

Kerstna-Vaks – on tekkinud olukord, kus andmete sellisel kujul avaldamisega on täielikult sekkunud õigusemõistmisesse. See, et nende käes on need andmed, ei tähenda, et nemad on vabad seda ajakirjandusele avaldama. See on ministeeriumi PR poole täielik läbikukkumine. Olen näinud seda kirjavahetust, mis oli nagu kiri sõbrale.

Vahetult peale õigusteadlaste päeva räägiti artiklist, mida hakkab kirjutama Vahur Koorits. Külli Luha veel kinnitas, et ministeeriumil on kõik kontrolli all. Aga lehed töötavad ka nädalavahetusel. Isiklikult mina pahane ei ole, mind pole selle artikli andmetel üldse kohtunike hulgas.

Aavik – ka küll kahtlen, kas meie PR suhtlusel on olulisi puudujääke. Ma ei oska seda kommenteerida, kas nad peaksid teistmoodi suhtlema.

Kerstna-Vaks – sellisel kujul kindlasti pole sellist statistikat koguda vaja. Enda jaoks on kindlasti vaja, aga mitte avalikkuse jaoks. Kohtuastmete lõikes on nii ka ebavõrdne kohtlemine.

Pärsimägi – miks te ründate andmebaasi, kuhu tuleb kanda, mis lahend edasi kaevati ja mis sellest asjast sai. See on üks andmeosa. Kui andmebaasi peetakse, võivad nad olla seotud ja täiuslikud ja kui need on avalikult kättesaadavad, võivad ajakirjanikud saada jupi ja mitte kommentaare lugeda. Ma ei teagi, kas kohtuniku kohta selline statistika oleks keelatud. Mingid vahendid peaksid PR-ga olema, et saaks andmed õigesti. Õige oleks ajakirjanikuga suhelda. Ma ei ole seda meelt, et andmete andmine tuleks ära lõpetada.

Jöks – toetan Pilvingu ettepanekut juurdepääsupiirangu tegemiseks isikuandmete tõttu. Kas selline statistika andmine ei kahjusta õigusemõistmise huvisid? Kohtu autoriteedile on see löök. Andmebaasi pidamise vastu ma ei ole, küll aga selle avalikkusele kättesaadavaks tegemise vastu.

Eerik –Marko vastus on selles, et kuivõrd tegemist on statistikaga, pidid nad andmed andma. Aga tegemist ei saa olla ametliku statistikaga, kui need on koostatud programmis, mis ei ole ametlik. Võime koguda andmeid kaustikus, oma arvutis, ma võin iseendale süsteemi teha, aga sel juhul poel tegu avaliku statistikaga.

Aavik – ringkonna kohtud esitavad meile statistilised andmed kord aastas. Justiitsministeeriumi jaoks pole oluline, mille põhjal nad seda teevad.

Tampuu – tegu on tõsise juhtumiga. Selle asjaga tuleks Edasi tegeleda. Ettepanek on järgmisel KHNil üldisemas kontekstis asja edasi arutada.

Aavik ütleb, et ringkonna kohtud esitavad statistikat, aga nende jaoks ei ole oluline, mille alusel esitavad. Kas määruse alusel on ministeeriumil õigus nõuda personaalseid andmeid? Kui on õigus, siis kas on õigus neid ka avaldada.

Aavik – kohtute seaduse § 46 ütleb „statistiline aruanne“. Vormile vastavalt antakse aruanne.

Rask – me peaksime täna seisukoha võtma? Mitte niivõrd selle juhtumi kuivõrd selle kohta, kuidas asjaga edasi minna.

Aas – üldise statistika kogumine ja avalikustamine – meil on samad probleemid. Kaks korda aastas esitatakse aruandeid, varem oli politseil üks arv, ministeeriumil teine. Siis tuli välja, et meetodika on erinev, andmebaas on erinev. Tekitati KrMS säte, kuhu pandi kirja, kes ja mille kohta midagi ütleb. Lahendused saadi nii, et lepiti kokku, mis on ametlik andmebaas ja kes ütleb.

Aavik – kuna me järgmisel KHNil arutame statistika meetodikat, siis arutame seda seal edasi.

Rask – kas KHNi liikmed on nõus sellise kokkuvõttega: KHN avaldab veendumust, et kohtute statistika meetodikat on tarvis täiustada selliselt, et statistika avaldamine ei kahjustaks õigusemõistmise huve. Sellest tulenevalt on personaalset statistikat ilmsel vaja kohtusüsteemi siseselt, kuid personaalse statistika avaldamine ajakirjanduses ilma seda seletamata, interpreteerimata ja isikuandmete kaitseta on taunitav. Ja kolmandaks teeksime ettepaneku nendest kahest esimesest ja üldise statistika meetodikast Külli Luha kõnelema kutsuda, kui ta tuleb aastastatistikast rääkima. Märtsis saab ta kõnelema nendest arengutest, mis me täna välja tõime.

KHNi liikmed vastu ei ole.

Rask – personaalse statistikaga võiks olla nii, et kohtunikel endal on see teada, mitte aga avalikkusel.

Pilving – kas ministeerium ei peaks tegema analüüsi, mis on personaalse statistika avaldamise seaduslik taust. Kas abstraktselt kohtuniku tühistatud asjade arvu avaldamine on põhjendatud. Ja kui seda kaaluda, siis millest lähtuvalt.

Järv – ma ei ole nõus sellega, et analüüsida seda, kas on põhjused avaldamiseks. Seaduse järgi on eeldus, et kõik on avalik. Me peame analüüsima, kas on alused panna peale piirang.

Pilving – ettepanek kaaluda isikuandmete seadust avaliku teave seadusega koos. Siin on juures ka õigusemõistmise huvid.

KHNi seisukoht: KHN avaldab veendumust, et kohtute statistika meetodikat on tarvis täiustada selliselt, et statistika avaldamine ei kahjustaks õigusemõistmise huve. Sellest tulenevalt on personaalset statistikat ilmsel vaja kohtusüsteemi siseselt, kuid personaalse statistika avaldamine ajakirjanduses ilma seda seletamata, interpreteerimata ja isikuandmete kaitseta on taunitav. Ja kolmandaks teeksime ettepaneku nendest kahest esimesest ja üldise statistika meetodikast Külli Luha kõnelema kutsuda, kui ta tuleb aastastatistikast rääkima.

10. Muud teemad

10.1 KHNi ettevalmistamine

Tampuu – mind on juba varem häirinud, et meil ei ole kaks nädalat enne istungit materjale käes. Päevakorras ei ole märgitud, millistes punktides teeme hääletust. See võiks eelnevalt teada olla, et saaks otsustada.

Riigikohtus olid juhtimisalane ja ajaplaneerimiskoolitused. Võib-olla oleks edaspidi parem kui päevakorrad oleksid selgemad – mis on meie võimalik eesmärk ühe või teise päevakorrapunkti juures. Kas otsustame, kiidame heaks, võtame teadmiseks. Me ei pea tingimata seda otsust tegema, kui me valmis ei ole.

Teatud segadus on ka volitustega seoses – ülevaade ja kinnitamine. Kohtute seaduse kinnitamist ette ei näe. Eristada võiks neid päevakorrapunkte, kus on vaid arutelu ja neid, kuis me peame mingi otsustuse vastu võtma.

Päevakorrast võiks välja lugeda, kas me teeme kohtutele mingeid kohustusi või mis kaal meie võimalikul otsustusel oleks.

Rask – see on igikestev teema olnud.

10.2 Info justiitsministeeriumilt

Aavik – kui KHN kiidab heaks koormuspunktid ja soovib kohtus neid kasutada, siis on see legitiimne juhend.

Justiitsministeerium soovib järgmisel aastal kohtute esimehi parimal viisil aidata õigusemõistmise korrakohase paremal tagamisel. Soovime selleks KISist infot võtta ja neile regulaarselt saata. Infot selle kohta, millised asjad on jäänud pikalt seisma, kus on menetlused aastaid peatunud olnud ja nii edasi. See on info, mille alusel kohtute esimehed saavad tegutseda.

KHNi seisukoht: Ükski KHNi liige selliste väljavõtete saatmise vastu ei ole.

Istungipäeva lõpp

12. detsember 2008

11. Kohtute seaduse eelnõu arutelu

Rask – tahan täna teha arvamuste ringi, et olemasolevat teksti veel paremaks teha. KHNis saab ka ära kuulata inimesed, kes on väljaspool kohtunikkonda. Mul on hea meel, et siia on tulnud õiguskantsler ja riigi peaprokurör. Riigikogu liikmeid kahjuks ei ole, aga küll saavad nemadki kaasa rääkida.

Tegu on õigusloome maailmaajaloolise pretsedendiga, kus üks võimuharu töötab ise välja seaduse, mille alusel tegutseda.

Kohtute seadusesse ei ole kirjutatud midagi innovaatilist, kõik on elus tõusetunud probleemid. Esimene otsustus töörühmas oli, et täiendustettepanekute esitamine olemasolevale seadusele on välis-
tatud. Kui üle kolmandiku seadusest muudetakse, peab välja töötama uue tervikteksti.

Töörühm on seisukohal, et teeme seda kõike riigi heaks, kohtunike isiklikud ettepanekud said välja roogitud.

Lähtusime põhiseadusest, mille muutmiseks me midagi ette võtta ei kavatse. Tuginedes põhiseadusele võeti ka kohtumenetluse arengusuunad. Need on need kaks alust, millest lähtusime.

Kui nõustatakse sellise lähtekohaga, peab vaatama, kas tekst on kirjaoskuslik, korrektselt kirja pandud ja kolmandaks tuleb langetada otsus, mis sellest seadusest edasi saab. .

Moodustatud sai kohtunike ekspertgrupp, kes on vaatamata Tiina Pappeli ülikriitilisele ettekandele Pärnus, teinud tublit tööd. Seejuures on kohtunike ühing esitanud väga palju ettepanekuid ja mulle tundub, et üks paremaid eksperte grupis on Tiina ise.

Kohtute ühing on valinud väga õige ja kohusetundliku inimese, et eelnõu muutuks paremaks.

Siiani on tehtud üks paranduste koondtabel, mis on ekspertgrupile esitatud. Teine ulatuslik parandustettepanekute vaagimine, paranduste sisseviimine või mittesisse viimine toimub 18. detsembril. See on avalik koosolek – kes soovib võib tulla Tartusse Uppsala maja kella 11-ks.

Tahame ühe hooga selle lõpuni viia, sest ega ajaga venitamine midagi juurde ei anna. Eelnõu koostamise kiiruse osas võin öelda, et mõtted olid juba ammu. Venitada viis-kuus aastat ei ole mõistlik. Samas tuleb märkida, et ükski eelnõu ei sünni ilma poliitilise tahteta. Sellel töörühmal on võimalik tugevalt kaasa rääkida praeguses otsustusprotsessis. Mis toimub järgmise parlamendiga, ei tea keegi ette.

Minu ettepanek on minna sellega parlamenti järgmisel aastal. Valimiseelsel aastal muutuvad kõik eelnõud väga poliitiliseks – vaadatakse, kas seadus toob poolt- või vastuhääli.

Eelnõu on koostatud sellise ideoloogia järgi: esimene tasand kohtuvõimu vastutus, teine tasand kohtuvõimu vastutus ja kolmas tasand kohtuniku vastutus. .

Kohtute haldamise nõukoda on praegu kooskõlastusorgan justiitsministeeriumi otsuste toetamiseks või pärssimiseks. Eelnõus on kohtute nõukogu nõ kohtusüsteemi valitsus, otsustav organ.

Avan arvamusteringi.

Aas – peataksin kahel aspektil. Hindasin enda poolt vaadatuna uue mudeli häid külgi ja ka mõningaid riske, teiseks on mõningad pigem üksikud ettepanekud üksikute paragrahvide juures.

Kui mõtlen kohtusüsteemi lõpliku iseseisvuse peale, kogu kohtusüsteemi koondumist kohtunike kätte, siis tuleb arvestada esiteks, mida see uus mudel toob kaasa süsteemi sõltumatusest ja mida konkreetse kohtuniku sõltumatusest. Loomulikult ühtne kohtute haldamise mudel tagab suurema kohtusüsteemi sõltumatuse ka väljastpoolt vaadatuna ja ka ühtlasema arengu läbi süsteemi. Teatud määral võib konkreetse kohtuniku igapäevane tundeline sõltumatus väheneda, sest on suur vahe, kas haldamise poolega tegeleb justiitsministeerium, kelle suhtes kohtunikud peavad olema pidevalt teatud opositsioonis, nõuderollis. Ministeeriumipoolne kohatuna tunduv sekkumine saab alati vastulöögi osaliseks. See ei ole iseenesest halb. Uue mudeli puhul selline loomulikuna tunduv vastuseis selle mudeli tipust tulevatele päringutele ei saa enam selline olla. See võib kaasa tuua selle, et I või II astme kohtunik ei saa enam jätta vastamata nagu jättis vastamata ministeeriumile. MA ütle, et see on halb, võib-olla on see hea. Sellele peab igatahes mõtlema.

Teiseks – teatud situatsioonis on riskantne uue kohtu haldamise mudeli võime tagada rasketel aegadel kohtusüsteemi arengut, ma pean eriti silmas eelarveprotsessi. Mulle tundub, et eelarveläbirääkimiste kontekstis on kohtusüsteemipoolse läbirääkija positsioon teine. Ilma partei toetuseta „kohtuminister“ peab täitma sama funktsiooni, mis täna on ministril. Ministrit toetab tema töös tema erakond ja on paljugi muud, mida kohtusüsteemi juhil olla ei saagi. Rasketematel aegadel võib sellega probleeme tekkida. Kohtu eriarvamus eelarve osas kirjutatakse eelarve seletuskirja, sellest ei pruugi aga piisata, et optimaalne rahastamine saavutada. Kõik sõltub ka inimesest endast, Praegune Riigikohtu esimees saab sellega hakkama, aga mida tulevik toob? See mudel tooks juba esimesel aastal välja oma head ja vead.

Mul ei ole väga palju konstruktiivseid ettepanekuid, kuidas neid riske vältida. Ega palju lahendusi ei olegi. Ülejäänud paar asja on põhimõttelised küsimused, mida võiks arutada.

Esimene - § 29 – kohtute tööjaotus. Lõige kolm räägib põhimõtetest. Teatud spetsialiseerumine võiks tööjaotuskavasse sisse kirjutada. Printsibina võiks see sees olla, et üldkogu arvestaks ka spetsialiseerumisega, siis oleks võimalik siit edasi minna.

Teine – § 9 lg 3 viimane lause. Siin on eelkõige teatud arengut näha kriminaalmenetluse seadustikuga, kus üha enam isiku põhiõigusi riivavaid toiminguid viiakse eeluurimiskohtuniku pädevusse. Mida keerukamaks muutub määruse saamise protseduur, seda enam peab jälgima, et ei juhtuks see, et enamus asju hakatakse tegema erandkorras, sest kohtuniku käest määruse saamine on raskendatud. Selle võiks sõnastada rohkem kohtu suurema kohustusena kui võimalusena.

See sõltub sellest, kuidas kohtupraktikaga on. Prokuröride poolt teema kohta selline märkus tuli, kuna aeg-ajalt on tundunud, et töövälisel ajal määruse saamine eeldab prokuröri poolt vaadatuna isikliku teene palumist, samas tegu on tööasjadega.

Ülejäänud on sellised üksikud märkused, mida ma siin välja ei too.

Kui tulla kohtute nõukoja juurde, siis saan praegu midagi öelda, kuna riigi peaprokurör on tulevikus välistatud.

Ma leian, et on mõistlik, et peaprokurör asendatakse justiitsministriga. Prokuratuur on väike võimuasutus, mis on ministeeriumile allutatud. Omad probleemid saame nõukogusse ka läbi justiitsministri tuua. Küll võib see aga kaotada haldusliku sideme prokuratuuri ja kohtute vahel. Seda võiks kompenseerida sellega, et prokurör võiks kuuluda koolitusnõukokku. Siis side ei katkeks.

Rask – justiitsministeeriumi sekkumine on klišee, tegelikud põhjused on mujal. Kolmetasandilisest redelist rääkides ei saa kohtusüsteem vastutada ilma selleta, et kohtusüsteemi sees vajadusel ka ilma distsiplinaarmenetlusest oleks võimalik sekkuda. Kellelgi teisel ei ole võimalik kohtunik eest otsuseid teha. Kui järelevalvaja väga intensiivselt hakkab kohtuniku töösse sekkuma, siis hakatakse tema enda üle järelevalvet tegema distsiplinaaraja kaudu. Seda on silmas peetud ja sellega arvestatud.

Eelarveläbirääkimiste muut on see, et parteitu minister ei suuda Vabariigi Valitsusele ja parlamendile oma vajadusi veenmise teel selgeks teha. Selleks töötame välja koormuspunktide süsteemi ning tahame seda teha võrreldavaks rahaliselt. Eelnõusse on kirjutatud mehhanism, et kui vaidlused jäävad, siis tuleb see avalikkuse ette parlamenti. Kui parlament ütleb, et kohtul seda raha vaja ei ole, siis on see nende poliitiline vastutus.

§ 29-s on spetsialiseerumine sisse kirjutatud, mis puutub § 9-sse, siis võime asendada „võib“ sõnaga „peab“.

Meie vaatasime seadust kodaniku pilguga, Sina vaatasid prokuröri pilguga. Võime kirjutada seadusesse „kohus teeb“. Tööaja regulatsioon ei peaks siia üldse kuuluma, see on toodud sisse garantina kodanikule, et kohtunik ei alustaks peale südaööd viis tundi kestva istungiga. Võtame arvamuse arvesse ja kirjutame kategoorilisemaks.

Kahju, et prokurör ei kuulu nõukokku, aga see on konkreetselt justiitsministri tahe. Prokuratuur on esindatud justiitsministri kaudu. Kaasamise võimalus on hoopis teine küsimus ja ma arvan, et istungile saame kutsuda küll.

Õiguskantsler on avaldanud soovi kuuluda koolitusnõukokku ning see soov rahuldati. Saame ka prokuratuuri osas seda teha.

Õiguskantsleri
arvamus.doc

Teder – tunnustan antud eelnõu, suur töö on ära tehtud. Toon välja viis positiivset aspekti:

1. seaduse tasandil fikseeritud kohtunike arv,
2. rohkem tähelepanu pööratud jälitustegevuse kontrollile,
3. kohtuniku ametist vabastamine kohtumaja likvideerimisel või arvu vähendamisel,
4. distsiplinaarkolleegiumi otsused on avalikud ja
5. teenistusest kõrvaldatud kohtunikele makstakse ametipalka.

Tõstataksin ka küsitavused:

1. võimu kontsentratsioon,
2. vastutus kohtute haldamise eest ja
3. kohtute sõltumatus.

Võimu kontsentratsiooni osas pean silmas, et eelnõu järgi oleks Riigikohtu üldkogul sisuline õigusemõistmise võim, distsiplinaarvõim kohtunike üle ja teenistuslik võim kohtusüsteemi organite otuste läbivaatamiseks.

Eelnõus on välja toodud seisukoht, nagu esimese astme kohtunik ei saaks otsustada kõrgema astme kohtunike distsiplinaaraja üle. Minu meelest kohtunikud ei ole astmete kaupa alluvuses, kõik on kohtunikud, seega nad võiks küll saada otsustada. Ei ole ju distsiplinaaraja lahendamine seotud sisulise õigusemõistmisega.

Antud eelnõus on järelevalve korralduse reguleerimine tunduvalt täpsem. Arvestades eeltoodu võimu kontsentratsiooni, ei ole minu meelest põhjendatud see, et kontrollkoda ei teostaks Riigikohtu kohtunike ja esimehe üle järelevalvet. Seletuskirjas on põhjendus esitatud, kuid see ei ole veenev.

Kohete nõukogu – kas on õigem, et nõukogu on otsustusõigusega isikud, kes ei ole kohtunikud. Kui me käsitleme kohtusüsteemi iseseisvana, siis otsustusvõim peaks olema vaid kohtunikel. Teised võivad juures olla küll, saada informatsiooni, aga nad ei tohiks olla otsustajad.

Üks temaatika oleks Riigikohtu esimehe vastutus. Kas ainuisikuline vastutus ja selle kehtestamine on kõige õigem? Kas see ei ole vastuolus kohtunike personaalse sõltumatuse põhimõttega? Jääb ebamääraseks, mida selle all mõeldakse. Kas sellisel kujul peaks põhimõtet kehtestama.

Eelnõu § 50 lg 3 – pean küsitavaks, kas on otstarbekas ja õige sätestada sellist luba arvestades seda, et kohtunik peab olema ja näima sõltumatu ning kuidas kujuneb see töökoormuse juures reaalselt välja.

Ametist vabastamisel lubab § 82 vabastada sobimatuse tõttu. Tundub üldine ja ebamäärane. Kas see pole vastuolus kohtuniku sõltumatuse ja eluaegsuse põhimõttega? Hinnang jääb ebaveenvaks. Kohtunike arvu puhul nähakse ette vähenemine – kas see ei too kaasa seda, et töökoormus kasvab ning asjad hakkavad venima? Seletuskirjas on märgitud, mille alusel seda tasakaalustatakse, aga pean seda küsitavaks. Paratamatult kohtuasjade arv suureneb.

Parrest - § 105 lg 3 – selline generaalvolitus ei ole kõige mõistlikum. Tekivad küsitavused, kui korra tagamiseks on vaja kasutada sunnimeetmeid, otsustada, kas keegi pääseb kohtumajja või mitte. Kordniku ülesandeid saab küll anda abipoliitseinikule, mis seaduse alusel annaks võimaluse turvamehel ka tulirelva kasutada. See ei ole mõistlik.

Rask – ma palun pöörata tähelepanu §§-le 90 ja 91.

Võimu kontsentratsiooni küsimus ei ole meile üllatav. püüdnud seda erinevat moodi jagada. Viisime distsiplinaarvõimu ära Riigikohtu juurest, just sellepärast, et Riigikohus ei oleks võimukontsentratsioonis. Riigikohtu üldkogule on pandud funktsioon kohtusüsteemisest vaidluste lahendamine.

On olnud ettepanek, et ei peaks olema Riigikohtu üldkogu vaid kohtunikest koostatud kolleegium, mida teenindab kohtuhalduskeskus. See oleks kaalutletav variant, sinna valitakse kohtunikke kõiki-dest astmetest. Vaidluste lõppinstantsis ei kontsentreeruks lahendamine Riigikohtusse. Aga kui vaadata, palju selle alusel on vaidlusi olnud, siis hiljuti oli üks peale viitteist aastat. Selliseid vaidlusi palju ei ole.

Mis puudutab distsiplinaarvõimu ja administratiivvõimu Riigikohtu juurest äraviimist, siis selles suunas on püütud liikuda. Lähtusime distsiplinaarpraktika eeldusest või mudelist. Et kontrollkoda Riigikohtu tegevuse üle mingit auditit ei tee, ei ole midagi halba, kui see piirang maha võtta. Lõppkokkuvõttes on kontrollkoda auülesandega pärjatud inimeste koda, kellel otsustusvõimu ei ole.

Kohtute nõukojas otsustajateks kohtunikud – Euroopast oleme saanud soovitusi, et kohtunikke oleks enamus. Euroopa soovitus on välistada poliitikud. Meie tahame neli poliitikut sisse tuua, et võimude lahususe printsiibist oleks tasakaal. Juhul kui kutsume poliitikud vaid kuulama, siis nad ei tule ega lepi selle rolliga mingil juhul. Tänapäev üks suur müüt ongi see, et kellelgi pole kaasa võimalik rääkida. See, et kaasatud on kaks ministrit ja kaks parlamendiliiget, peaks olema võimude tasakaal.

Riigikohtu esimehe vastutus ja tagasikutsumine. ka Jüri Põld küsis, mis see usalduse kaotus on. Riigiõiguslikus mõttes tähendab see umbusalduse avaldamist.

Äriühingu juhtimine – sellele on tähelepanu juhtinud praktiliselt kõik. Seda oleme arutanud töörühmas ja ekspertnõukogus. Ei ole midagi imelikku, kui keeld peale tõmmatakse. Siis tekivad küsimused, kas kohtunik peab olema varatu? Kui kohtunik saab pärandiks näiteks saekaatri, siis mis ta sellega peale hakkab? Kas see on vastuolus kutseeetikaga? Kas kohtunikul võib maavaldus olla ning kas ta tohib endale maamõõtja palgata ja kinnisvara arendada? Ekspertgrupp ei kujutanud ette, et kohtunik hakkab toimetama nagu äriühingu nõukogus, vaid mõeldud on neid piiripealseid juhtumeid. See on väga konkreetne ja kontrollitav nõusoleku andmise lugu. Tegelikult on nõusoleku saamine oluliselt keerulisemaks läinud. Aga see on jälle otsustamise küsimus.

Mis puudutab kohtuniku ametist vabastamist mitesobivuse tõttu, siis siin on väga üksikud juhtumid, see pole massiliseks tagandamiseks sisse kirjutatud. Kahjuks on Eesti kohtusüsteemis näiteid, kus inimene on töötanud kohtunikuna 15 aastat, aga õigusteadmised puuduvad. Peab olema võimalus neid tagandada.

Kohtunike arvu vähenemine – kui valmistataks ette seisukoht, et kohtunike arvu ei tohiks vähendada ja ka riigikontrolör üles ässitada, siis saavutaks võib-olla midagi. Ma tean, miks see sisse kirjutatud on – rahandusministril on kindel joon, et kõrgesti tasustatud sotsiaaltagatistega inimesi peab vähendama. Vastukaaluks tõstetakse kohtujuristide osakaalu. See on märgitähenduslik suund ja sellega on pandud ka kohtute nõukogule meeletu vastutus selle eest, et vaba kohtunikukoha täitmise tuleks teha nii, et ei tekiks olukorda, kus Narvas läheb ära 7 kohtunikku korraga, aga kui üldarv sobib, siis see nagu sobiks. Sellisel juhul tuleb kohti liigutada

Ka poliitilisel tasandil on see tendents võimalik välja võtta, kui leitakse, et see arv vastab pragu meie vajadustele. See oleks oluliselt parem kui libisev vähendamine.

Viide halduslepingule peaks sisse jääma, aga kui Riigikohtu üldkogu juba nõustus õiguskantsleri seisukohtadega karistusvõimu kui tuumikfunktsiooni seisukohalt, siis kohtusüsteem peaks ise turvanõuete tagamisega hakkama saama.

Pärsimägi – arvan, et seadusel on oma eesmärk ja see on süsteemi parandamine.

Välisvaenlase kadumine kohtuniku jaoks pingestab olukorda. Ei ole päris hästi ette teada, kas see on parem. Seni kuni pole koormuspunkti, kohtuniku töö mõõduvahendit, siis panna see ülesanne Riigikohtu esimehele ja loota, et ta seda täidab, on küsitav.

Mis puutub kohtunike arvu, siis eile oli juttu, et praegu on ministri aktiga arv paigas, kuid ei ole mehhanismi, et kõik kohad oleksid täidetud. Minister võib vabalt palju tühje kohti hoida. Kui see on seaduses, on probleem lihtsasti lahendatav. Mina ei poolda arvu praegust vähendamist ja paneksin sätte jõustumise tulevikku. Peaks olema mingi kokkulepe praeguse arvu juures. Kui tendents on selline, et kohtu isehaldamise tugistruktuurid nii hästi tööle panna, et kohtunike koormus väheneb, peaks tekkima vajadus seda arvu muuta.

Ei toeta Riigikohtu esimehe poliitilist vastutust, see võib-olla teoreetiliselt olemas, aga seadusesse kirjutamist ei poolda.

Maksekäsu eraldamist ma ka ei poolda. See võiks ikka kohtu juures olla. Registrateerimise osa võiks jääda nagu on eelnevalt, aga sellega on palju seonduvaid seadusi. Ei ole midagi, mis mind paneks ümber mõtlema.

Kohtuniku vastutus on sätestatud §-s70 distsiplinaarina ning § 82 on sobimatu. Arvan, et tuleb rakendada distsiplinaarvastutust, mitte midagi eraldi.

Järelevalve on minu jaoks ülereguleeritud. Maakohtunikud ja ringkonnakohtunikud ise ütlesid, et see ei ole normaalne. Pigem hakkavad kalduma sinna poole, et kohtu juhul peaks olema see võim ja ka järgmise astme esimehel.

Rask – distsiplinaarvastutus on kohtunike puhul äärmuslik meede. Ma kuulen iga päev, et kohtunike hulgas on inimesi, kes usuvad distsiplinaarvõimu ulimuslikkusesse. See ei ole nii. Vabastamine eluaegsest ametist on sellise skeemi järgi – tahame koolitada, mõjutada. Ja kui see ei anna tulemusi, ütleb koolitusnõukogu, et midagi ei ole teha. See ei saa olla kergekäeline otsus.

Tampuu – riigikohtu enamus leiab, et võiks kujundada arvamuse üldkoguga vormis. Praeguseks on osad riigikohtunikud ettepanekuid teinud ning sellisel kujul eelnõu projekti ei toeta.

Ametist vabastamise kohta – maailmas ringi liikudes ja suheldes oleme saanud teada, et selliseid kohtunikke on. Süsteem peaks olema selline, et võimalikult kiiresti sellised kohtunikud välja selgitada, kolme aasta jooksul. Kui aga kohtunik on sellest kolmest aastast läbi läinud, pole midagi muud teha kui veenda et ta lahkaks või midagi sellist. See on väga delikaatne teema ja mõtlemise koht. Igal juhul on praeguses seaduses kriteeriumid ebaselged. Mida siis arvestatakse?

Eelnõu on põhimõtete edasiarendus, saame näiteks justiitsministeeriumist vabaks.

Rask – riigikohtu 10 kolleegi on teinud ettepanekud ja need väärivad kaalumist 18. detsembril.

Jõks – mina olen üks neist kümnest kohtunikust, lisaks on Kergandberg ja Lea Kivi meie ettepanekud üldiselt heaks kiitnud, kuigi mõnes nüansis on neil eriarvamused. Mul on kahju, et meie arvamust ei ole saanud saata mittekohtunikest KHNi liikmetele.

Kui lühidalt kokku võtta, siis mis eelnõuga paremaks muutub? Ma olen arvamisel, et see seadus ei muuda õigusemõistmist kiiremaks ega kvaliteetsemaks. Ma ei väida ka vastupidist, aga pigem see teine võimalus.

Tuleks ära täpsustada, et tegu ei ole Riigikohtu eelnõuga, kuigi ministri moodustatud töörühmas on 90 % Riigikohtu töötajad ja üks justiitsministeeriumi ametnik. Minule jääb arusaamatuks, mis põhjendused on selle, et eelnõud läheb esitama põhiseaduskomisjon.

Eelnõule on olnud kaasaraäkimisvõimalus. Mina räägin eelnõu pinnalt kaasa juba viiendat korda. Mul on kahju, et see kaasaraäkimisvõimalus ainult kaasaraäkimisvõimaluseks jäänud on. Konkreetset ettepanekuid on esitatud, ei hakkaks nendega aega raiskama, küll aga võiks selle kümne kohtuniku arvamuse mittekohtunikest liikmetele saata.

Teen ettepaneku jätta kohtute seaduse eelnõu 21. oktoobri 2008 redaktsioonis heaks kiitmata.

Rask – eelnõu autorsuses ei ole kahtlust, see on justiitsministri poolt koostatud töörühma teatud. Minister otsustab, mida eelnõuga pihta hakata. Kaasaraäkimisvõimalusi on loodud rohkem kui ükskõik mis teise seaduse puhul. Kui on palju ettepanekuid, tuleb nende vahel valida. Mõistan, et kaks väga põhimõttelist koolkonda on välja kujunenud – ühed neist arvavad, et Saksa mudel, mis meil praegu on, peaks jätkuma ja kõrgem kohus ei peaks tegelema nende probleemidega, mis eelnõuga sisse toodud on.

On tõesti valikuküsimus, aga valiku peab tegema poliitik. Meil on võimalus neile nõu anda. Kõik ettepanekud jõuavad otsustajate lauale.

Gontšarov – kahes paragrahvis on vastuolu - § 52 lg 2 ja § 91 lg 1 p 8. Üleviimise vajadus tekib realselt kui kohtunike arvu vähendamise hakatakse. Aga seaduses oleks see nagu erand, mitte reedel. Teen ettepaneku § 52 lg 2 üldse välja jätta.

Rask – see on see paragrahv, mille üle on olnud palju vaidlusi küsimusega, kas peame kogu aeg konkursse Viru Maakohtusse välja kuulutama. Justiitsministeeriumi ja kellegi vahel oli kokkulepe, et

justiitsminister ei esita taotlusi üleviimiseks, kui pole üle viie aasta töötatud kohapeal. § 52 lg 2 on kohtumajade piires, regulatsiooni mõte on seadustada praegu olemasolev olukord.

Gontšarov – reaalsus üleviimiseks on kujunevas olukorras objektiivne. Teen ettepaneku siis muuta § 52 lg 2 selliselt, et kohtute nõukogu võib viia üle esimehe taotlusel.

Rask – § 52 lg 2 on mõeldud kohtu sees üleviimiseks.

Gontšarov – siis on see vastuolus kehtiva kohtunike arvuga, mille kohtute nõukogu määranud on.

Rask – kohtute nõukogu määrab arvu kohtus, mitte kohtumajades.

Gontšarov – siis tuleb § 91 lg 1 p 8 välja jätta „kohtumajas“.

Kiidjärv – siin võib tekkida selline oht, et üldkogu otsusel mõnesse kohtumajja ühtegi kohtunikku ei jäägi.

Rask – probleem on selge, kaalume seda. Põhimõtteliselt võiks olla reguleeritud nii, et nõukogu määrab üldarvu ja kohtumajade sees üleviimine on esimehe ja üldkogu pädevuses. Kui tahetakse regulatsiooni viia sellele tasandile, et ühest kohtumajast teise käib üleviimine läbi kohtute nõukoja, ei ole ka see probleem, saame nii sisse kirjutada. Kui kohus ise ei suuda kohtunikukohti kohtumajade vahel ära jagada, siis saab nõukogu selle otsuse vastu võtta.

Nõukoda lähtub vajadusest, mitte persoonist ja saab üleviimise ära teha.

Pappel – kui Harju Maakohtu puhul asuvad kohtumajad ühes linnas, siis praegu räägime lausa erinevatest piirkondadest. Kui hakkame koormuse vähendamise eesmärgil kõigepealt ühte, siis teise kohtumajja viima, siis kas see ei riiva kohtuniku sõltumatust?

Rask – kindlasti on riive, aga seda tuleb kaaluda. Ei saa olla nii, et üks aasta viiakse sinna, siis tagasi. Ei saa tekkida olukorda, et seame esimesele kohale kohtuniku sõltumatusest soovi töötada ühes konkreetse kohtumajas kui teine piirkond jääb üldse ilma kohtunikuta.

Gontšarov – mulle meeldib mõte, et kui üldkogus nõusolekut ei saavutata, tulla nõukogu ette

Rask – me analüüsime selle läbi. Kui selle mõttega nõus ollakse, kirjutame selle eelnõusse sisse. Kui kohus ise ei suuda kohtunikukohtasid ära jagada kohtumajade vahel, peab olema keegi, kes selle otsuse teeb ja selleks on nõukoda.

Pappel – see toob kaasa kohtuniku elutingimuste muutuse – ta peab kolima teise kohta, aga tal võib olla kinnisvara, perekond. Aga kui ta sellega nõus ei ole ega ka nõukogu otsusega, kas siis saab ametist lahkumise kompensatsiooni?

Rask – edasikaebamise kord tuleb nii ehk teisiti reguleerida. Võimalik, et seda saab käsitleda omal soovil ametist lahkumisena või sunnitud lahkumisena. Sellisel juhul peaks rakenduma see säte, mis siis kui kohus likvideeritakse.

Gontšarov – vähemalt kompenseerimine peab ette nähtud olema.

Pilving – kohtu üldkogu arvamus tuleb kindlasti ära kuulata.

Rask – kas kohtuniku sõltumatus hõlmab ka töötamist teatud kabinetis, teatud laua taga, teatud linnas? Olles Eesti Vabariigi kohtuniku, peab mõistma õigust Eestis. Argumendid on tarvis selgeks rääkida, tuleb luua mingi selline regulatsiooni mehhanism, mille tõttu otsustus ei jää tegemata. Tuleb luua kompenseerimise mehhanismid.

Millised on kriteeriumid, milline kohtunik saadetakse teise majja? Seaduse tasandil peab olema välistaud see, et nii saadakse ebaseaduslikult kohtunikust lahti.

Aas – teatud õigusemõistmise huvid kaaluvad kohtuniku privaathuvid üle. Kindlasti tuleb kompenseerida – ka nt ümberasumise praktilised kulud. Avalikus teenistuses liikumisega kaasneb ühe kuu palk pluss poole aasta jooksul elamiskulude katmine. Need on kompenseerimismehhanismid, mis tuleb kaasata.

Eerik – mina ei saa aru, mis on uue süsteemi järgi kohtuniku vastutus. Kohtunikul on üldse kõige kõrgem vastutus, mis on. Kui ta teeb ebaseadusliku lahendi, tuleb mängu KarS. See vajab selgitamist minu jaoks.

Ma ise olen oma loomult ettevaatlik ja ka pessimist. Seega tekitab küsimust eelnõu ajastus – varsti on valimised, see on problemaatiline aeg. Ükskõik kui hea seadus on, kui see läheb menetlusse vales ajal, võib sealt välja tulla mida iganes.

Kas meil on vaja uut seadust või arendame vana edasi? See on riskiküsimus. Keegi ei suuda riske maandada, keegi ei tea, mis sealt välja tuleb. Tekib küsimus, kas on vaja riskida uue süsteemi loomisega. Risk õigustaks ennast kui oleks konkreetne probleem, mis vajaks lahendamist. Minu meelest sellist probleemi ei ole. Olen pigem selle poolt, et olemasolevat süsteemi järk-järgult arendada.

Kui soovime justiitsministeeriumi haldusalast välja minna, siis mis meil selle asemele tuleb? Riigikohtu esimehel on väga suur kontrolli- ja mõjutamisõigus. Tekib küsimus kohtuvõimu politiseerimisest. Nõustun Normani mõttega kohtute rahastamisest. Meil kellelgi pole kahtlust, et praegune Riigikohtu esimees võib kõik rahad välja ajada. Aga mida teevad järgmised Riigikohtu esimehed? Väga murelikuks teeb mind mõte, et Rask ei olegi seaduse jõustumisel enam esimees.

Õiguskantsler rääkis ametist vabastamisest sobimatuse korral. See on ka minu jaoks oluline. Kindlasti olen sobimatuse tõttu ametist vabastamise vastu. On jah näiteid olnud, kuid me ei saa ühe kohtuniku tõttu sellist sätet sisse viia. Võib tekkida vajadus suunata koolitusele, aga sellest piisaks. Kujutage ette häbi koolitusele suunamisest. Mida tähendab „pole õppust võtnud“? See on distsiplinaarmenetluse küsimus.

Kohtunike arvust. Eile võtsime vastu sellise seisukoha, et miinimum on praegune kohtade arv miinus kümme. Kuidas need omavahel sobivad?

Mismoodi käib eelnõu menetlemine? Mismoodi seda täiskogul arutatakse ja mida me seal otsustame?

Rask – ideid kogume. Henn ütles välja, mida KHN öelda võiks. Mina pakun välja redaktsiooni, et täna võiks KHN lõpptulemusena võtta eelnõu heakskiitmiseks või teadmiseks. Kiita heaks või mitte kiita heaks tähendab resolutiivset otsust. Sealt edasi võiks KHN teha Riigikohtu esimehele ülesandeks planeerida kohtute seaduse eelnõu arutelu kohtunike kaheksandale korralisele täiskogule.

Omaette küsimus on selles, mida kohtunike täiskogu sellega peale hakkab. Plaan on jagada kohtuniku gruppidesse, kus midagi öelda saaks. Väga paljud asjad selguvad alles dialoogis, mitte monoloogis.

Lõpptulemusena võib panna eelnõu sellisel kujul, nagu ta täiskogu ees on, hääletusele. Aga mõttematerjaliks panem selle, et hääletus ei ole mingilgi määral siduv nendele, kes seaduse vastu võtavad. Isegi kui täiskogu tuleb järeldusele, et eelnõu koht on paberihundis, elab eelnõu oma elu edasi. Töögrupp esitab eelnõu justiitsministrile. Täiskogu võiks kaaluda varianti esitada eelnõu parlamenti jättes lahtiseks kas läbi valitsuse või põhiseaduskomisjoni. See on poliitiliste valikute küsimus. Täiskogu võiks anda volitused nt Riigikohtu esimehele ja kohtunike ühingu juhatuse liikmele (Tiinale) osaleda parlamentaarses menetluses esindades kohtunike huve. Ükskõik, mis hinnangu täiskogu annab, töö on tehtud ja sellele saab lõpliku hinnangu anda seadusandja.

Tampuu – täiskogul võiks kaaluda ka sellist varianti – olulised põhimõtted ja vaidlusalused mõtted läbi arutada. Mitte eelnõu tervikuna vaid üksikküsimused.

Rask – nõus. Kolmas variant eelnõust tekib järgmisel nädalal. Töögrupp kaardistab ja viib tabelisse sisse kõik muudatusettepanekud. Sama tabeli pinnalt võib täiskogul erinevates töögruppides tekkida diskussioon.

Ettepanekud ei kao kuhugi. Eelnõu väljatöötajatel ei ole oma rida, vaid eesmärk on võimalikult laialt välja tuua kogu diskussiooniobjekt.

Kikerpill – põhimõtteliselt olen pessimistliku tooni toetaja. Pärnu maakohtunikel on tekkinud arvamus, et nemad ei tea teoreetilist diskussiooni. Põhiline mure on see, et kohtunike sõltumatus saab kahjustatud võimu kontsentreerumise tõttu. Kiirus, millega üritatakse eelnõud läbi suruda, kinnitab seda.

Rahvas räägib, et see on Raski eelnõu. Tema isiklikult on sellest huvitatud. Kui selline seisukoht levid, takistab see konstruktiivset dialoogi.

Rask – mõtte ei ole võimalik ümber lükata. ME püüame selle ratsionaalselt mõtlevale inimesele selgeks teha. Kindlasti püüan ma täiskogul sellele tähelepanu pöörata ja isiklikult mitte rõhutada, et minul oleks seda tarvis. Minul seda tarvis ei ole, mul on pensionini 4,5 aastat.

Kiidjärv – jään põhimõtteliselt selle juurde, mida ütlesin kohtunike ühingu aastakoosolekul. Põhi-teemad käsitlevad konkreetse kohtu juhtimist ja esimehe ja kohtumaja juhi suhtlemist ja sotsiaaltagatise.

Konkreetselt toon välja § 6 lg 1 – seal on märgitud ka kohtumaja juht. Igal asutusel saab siiski olla vaid üks juht. Selles paragrahvis ei saa öelda, et juhiks on ka kolleegiumi esimees ja kohtumaja juht.

Rask – siin on lähtutud sellest, et neil kõikidel on mingid administratiivsed funktsioonid. Seda on võimalik täpsustada.

Pilving – olen pigem seda meelt, et kohtusüsteem tuleb viia enesehaldamisele, kuid peamised kriitilised märkused on suunatud kohtunike arvu paragrahvi suunas. Mitte et ma arvaksin, et ei tohiks kohtunike arvu vähendada, aga see peab tuginema reaalsele analüüsile, mitte pensionile minemisele. Ei poolda Riigikohtu esimehe vabastamist.

Ma paneksin ette jätta välja kõik vabastamise võimalused seoses koostöö mittelaabumisega välja arvatud ehk kohtute haldamiskeskuse juhi vabastamisel. Kohtu esimees ega kohtumaja juht ei ole ministeeriumi kantslerid. See on ka täitevvõimuse suhteliselt erandlik alus. Seda vähem tohiks seda kohtusüsteemis juurutada. Pigem jätaaksin välja ka kohtuniku ametist vabastamise järelevalve tulemusena, aga selle kohta on juba piisavalt argumente esitatud. Ühe täiendava mõttena spetsialiseerumise juures peaks olema ka roteerumise põhimõtte kirjas. See on ka sõltumatuse seisukohalt oluline, nagu Kersti ka konverentsil rääkis.

Rask – koostöö mittelaabumise instituut on avalikus teenistusest üle võetud. Niikaua kui seda regulatsiooni ei olnud, tahtis iga minister kantslerit vabastada. Niipea kui see regulatsioon tuli, kadus see mõte. Nii et see on pigem takistus. Selle sätte väljajätmine ei tee eelnõud vaesemaks.

Mis puudutab roteerumist, siis see on täiesti uus teema ja vajab diskussiooni.

Kerstna-Vaks – nendin tagantjärele tarkusena, et kahe aasta tagusest täiskogust on see eelnõu ellu astunud. Otsustajad täiskogule i kujutanud ette, mida see otsus kaasa toob.

§ 82 on sama TLS § 86 p4-ga. See on see „äpu“ paragrahv. Kui tööandjal enam närv vastu ei pea, tuleb ju inimesest kuidagi lahti saada. Arvan siiski, et kohtunik ei saaks olla sellises situatsioonis, kuis kõigil on temast kahju ja keegi ei hakka tegelema tema distsiplinaarmenetlusega, et seaduses sätestatud tingimustel tagandada, vaid kõik tegelevad tema abistamisega ja kokkuvõttes on § 82 see, mis temast päästaks.

Olen nõus, et koolitusele saatmine on oma olemuselt väga häbistav.

Mina mentorlusele ja juhendamisele väga vastu ei ole, ilmselt sellepärast, et metaanis käies seda ka natuke nägin ja samas rääkis üks Hollandi kolleeg aastast, kus tal oli juhendaja olnud ja ta oli sellega väga rahul, see ei olnud distsiplinaarkaristusena, Aga soovitaksin mõelda, kas eesti keeles ei leiaks mõnda muud sõna „juhendaja“ asemele.

Järelevalvel on veel üks oluline funktsioon – abistada ja aidata. Äkki täiendaks § 95 lg 1 järelevalve eesmärki muu hulgas ka sellise funktsiooniga.

Kui tõmmata paralleele pankrotiga, siis ka seal on palju järelevalvajaid, kuid ega nad ei valva. Kui tegu on valvajate paljususega, siis tegelikult ei valva keegi.

Rask – seadus on kartlikule inimesele. Seadus peab andma skeemi, kuidas see toimub. Ükski seadus ei hakka toimima, kui järelevalve tööle ei hakka. Põhiline on luua garantiid, et järelevalve ei hakka riivama õigusemõistmise põhiväärtusi. Tuleb leida mõislik kompromiss. Ka selles osas võiks diskussioon jätkuda.

Pappel – mis funktsiooni meie arvamuste vahetamine täidab? Eelnõu on selles staadiumis nagu ta oli, seda veel parandatakse ja täiendatakse oluliselt. See, mida me täiskogul arutama hakkame, on erinev sellest, mida me täna arutame.

Olen kohtunike ühingu koosolekul arvamust avaldanud, nende kordamist ei pea vajalikuks. See ühtib paljus eelkõnelejatega.

Kui üldisemalt rääkida, siis minu jaoks on kõige suurem probleem kohtusüsteemi suutlikkus peale kohtunike arvu vähendamist ja kohtu juhtidele täiendavate järelevalveülesannete panemist.

Justiitsministeeriumi eesmärk on vist lahti saada kohtute osakonnast. Meil peavad olema ressursid, et ise hakkama saama, aga me nõrgestame seda ise selle süsteemiga.

Kohtade vähenemist ei ole analüüsitud.

Järgnev töö eelnõuga – Riigikogule esitatakse nii või teisiti. Praegu on veel olukord, kus meil on riigi kõrgemate ametnike palkade seadus õiguskomisjonis. Ka on pensionite eelnõu sotsiaalkomisjonis. Kuidas need seadused mõjutavad kohtute seaduse vastuvõtmist?

Kohtunike sotsiaalsed garantiid on ka täiesti lahtised. Kas need tuleks seadusest välja võtta, aga mis neist siis saab?

Lõpuks tuli mulle üllatusena ettepanek kohtunikke Riigikogus esindada. Arvan, et kohtunikke peaks esindama Riigikohtu esimees. Olen selle uitmõtte eest tänulik, aga ma ei võtaks endale sead ülesannet.

Rask – kui täiskogu eelnõu kõlbmatuks tunnistab, on see avalikkusele ka selge märk. Mina loen sellest välja, et kohtunikud ei ole veel valmis seda vastu võtma.

Praegust süsteemi võivad kohtunikud heaks pidada, aga selle arvamusega ei pea nõustuma ei parlament ega avalikkus.

Tark on muudatustega kaasa minna, nendega kaasa rääkida ja rääkida, kuidas saab õigusemõistmine edasi minna märgitud seaduse kaudu. Kõike on võimalik kritiseerida ise mingeid ettepanekuid tegemata.

Selle arutelu tulemusena rumalamaks igatahes keegi ei jäänud.

Minu ettepanek on hääletada järgmisi punkte:

KHN võtab 21. oktoobri 2008 eelnõu teksti teatavaks andmata sellele hinnangut ja

KHN teeb Riigikohtu esimehele ülesandeks planeerida kohtute seaduse eelnõu arutelu kohtunike kaheksanda korralise täiskogu päevakorda.

Jõks – palun siiski kaaluda minu ettepanekut jätta 21. oktoobri 2008 kohtute seaduse redaktsioon heakskiidud. Sisulisi ettepanekuid seal arvestatud ei ole. Palun seda alternatiivselt hääletada.

Meie otsus kedagi ei seo, seadusandja teeb oma otsused ise, aga ma saan teha oma otsustuse, kas ma toetan eelnõud sellisel kujul või mitte.

Rask – panen hääletusele kaks küsimust: 1. KHNil mitte heaks kiita 21. oktoobri 2008 kohtute seaduse eelnõud ja 2. Riigikohtu esimehel planeerida kohtute seaduse eelnõu arutelu kohtunike kaheksanda korralise täiskogu päevakorda.

1. KHNil mitte heaks kiita 21. oktoobri 2008 kohtute seaduse eelnõud

Poolt: 4

Vastu: 2

2. Riigikohtu esimehel planeerida kohtute seaduse eelnõu arutelu kohtunike kaheksanda korralise täiskogu päevakorda.

Poolt: 6

Vastu: 1

OTSUS:

a) mitte heaks kiita 21. oktoobri 2008 seaduse eelnõud,

b) Riigikohtu esimehel planeerida 8. korralise kohtunike täiskogu päevakorda kohtute seaduse eelnõu arutelu.

Märt Rask
Juhataja

Kristel Laurson
Protokollija